

de Strandloper

47e jaargang • nummer 3 • september 2015

Vereniging voor Natuur
& Vogelbescherming
Noordwijk

foto: Wil Heemsker

Vereniging voor Natuur- en Vogelbescherming Noordwijk

Bestuur

J. Eisenga (Jaap) voorzitter, Bremkant 46, 2203 NG Noordwijk voorzitter@strandloper.nl
G.C.H.A. Hageman (George), secretaris, Van Struykstraat 27, 2203HC Noordwijk 071-3617510
secretaris@strandloper.nl
K. Vegter (Koene), penningmeester, Golfweg 39, 2202 JH Noordwijk penningmeester@strandloper.nl
A. Swanen (Anneke), Waterkers 69, 2231 DN Rijnsburg a.swanen@ziggo.nl
S. van der Meij (Sam), Johannes Poststraat 11, 2231GT Rijnsburg s&fvandermeij@kpnmail.nl
P. Sonius (Petra) p.sonius@gmail.com

Contributie €10,- (minimaal) per jaar.

Rekeningnummer: NL39INGB0002573795 t.n.v. Vereniging voor Natuur- en Vogelbescherming Noordwijk.
Bij de eerste Strandloper van het nieuwe jaar wordt een acceptgiro meegestuurd.

Ledenadministratie

Adreswijzigingen en aanmelden nieuwe leden: K. Vegter, Golfweg 39, 2202 JH Noordwijk
penningmeester@strandloper.nl

De Strandloper

De Strandloper is het kwartaalblad van de Vereniging voor Natuur- en Vogelbescherming Noordwijk. Oplage: 600 exemplaren.

De redactie bestaat uit: H. de Bruijn, C. Erkelens, W.J. Kuijper en C.M.J. Verweij.

Inleveren kopij: Stakman Bossestraat 68, 2203 GL Noordwijk

of via E-mail: keeserkelens@hotmail.com of redactie@strandloper.nl

Bezorging: Jan Jacobs, Prins Bernardstraat 7, 2202 LD Noordwijk, Telefoon: 071-3610396

jan-jacobs@ziggo.nl

Homepage vereniging: <http://www.strandloper.nl>

Het laatst verschenen nummer van de Strandloper en oude nummers zijn ook te downloaden vanaf onze website.

Jan Verwey Natuurcentrum

Het Jan Verwey Natuurcentrum is gevestigd in de bibliotheek van Noordwijk, Zilverschoon 20, 2201 SX Noordwijk. Onze uitgebreide natuurbibliotheek, die regelmatig wordt aangevuld met nieuwe uitgaven, heeft hier ook een plaats gekregen. Informatie over de natuur in en rond Noordwijk wordt gegeven met behulp van informatiepanelen en informatieve stands.

Voor groepsbezoek (schoolklassen en dergelijke) is het centrum het gehele jaar geopend. Contactadres:

janverweycentrum@strandloper.nl

Het Natuurcentrum is verder geopend tijdens de inloopochtenden op iedere eerste zaterdag van de maand tussen 10.00 en 12.00 uur. Zie hiervoor ook de bijgesloten agenda.

De Strandloper wordt gedrukt op FSC® gecertificeerd papier.

Druk: Multicopy, Katwijk

Sluitingsdatum inleveren kopij voor De Strandloper 47e jaargang nummer 4: 15 november 2015

Niets uit dit tijdschrift, met uitzondering van korte citaten, mag worden gereproduceerd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt in welke vorm dan ook, zonder schriftelijke toestemming van het bestuur van de Vereniging voor Natuur- en Vogelbescherming Noordwijk.

Inhoud:

Voorplaat: foto Wil Heemskerk	pag. 1
Activiteitenagenda, George Hageman	pag. 4
Bestuursmededelingen, George Hageman	pag. 7
Cursus "Vogels in de winter en Vogeltrek" 2015, Dineke Kistemaker	pag. 10
Nieuw in de Jan Verwey Bibliotheek, Jelle van Dijk	pag. 11
• Albert Beintema 2015. <i>De grutto</i> .	
• Gerard H.J. de Kroon 2012 <i>De Vinkenvent Op zoek naar de waterral van IJsland tot Japan</i> .	
Nieuw landgoed op Oud-Leeuwenhorst, Jelle van Dijk	pag. 13
De Huismus in Noordwijk-Binnen in 2014, Hein Verkade	pag. 17
Vakantie 2015: naar Chipiona, Zuid-Spanje, Rob de Mooij	pag. 20
Verhuizing jonge Torenvalken, Jelle van Dijk	pag. 22
Twee nieuwe vogelsoorten in Noordwijk, Maarten Langbroek	pag. 24
Broedvogelinventarisatie 2015 in het Overbosch in Voorhout, Ineke Laroo en Kees Schilder	pag. 25
Rondje Groen op herhaling, W. Andelaar	pag. 26
Waarnemingen april, mei en juni 2015, Peter Spierenburg	pag. 27

Hazenpootje

foto Wil Heemskerk

Het Hazenpootje behoort tot de groep van de kleine inktzwammen. Deze soort is te vinden op voedselrijke grond en op stukjes hout in loof- en naaldbossen. Het veelvuldig gebruik van houtsnippers voor bospaden en de gewoonte om bij het snoeien al het snoeihout ter plekke als houtsnippers de bosjes in te blazen, heeft de verspreiding van het Hazenpootje zeker bevorderd.

Deze soort is gemakkelijk te herkennen aan de grijs tot grijsbruine hoed met witte schubjes. Ook de mooie witte, wollige steel is een goed kenmerk. Hazenpootjes staan vaak in groepjes, zoals ook op de foto, genomen in de Amsterdamse waterleidingduinen, te zien is. Ze verschijnen al in juni - juli. Bij het Hazenpootje hebben we eigenlijk met meerdere soorten te maken. Deze zijn alleen door middel van microscopisch onderzoek van elkaar te onderscheiden.

Lutgarde Roelandt

Activiteitenagenda

Inloopochtenden

Zaterdag 3 oktober 10.00 – 12.00 uur
Zaterdag 7 november 10.00 – 12.00 uur
Zaterdag 5 december 10.00 – 12.00 uur

Jeugdactiviteiten

De jeugdactiviteiten zijn bestemd voor de jeugd van 6-12 jaar, tenzij anders vermeld. De kosten bedragen €1 per kind. Deelnemen is alleen mogelijk na aanmelden via het e-mail adres: jeugdnatuurclub@strandloper.nl. Je krijgt een e-mail ter bevestiging. In verband met de maximale groeps grootte is het helaas niet mogelijk deel te nemen zonder aanmelding vooraf!

De meeste binnenactiviteiten van de jeugdclub vinden plaats in het Jan Verwey Natuurcentrum, Zilverschoon 20 in Noordwijk.

Paddenstoelen

Zaterdag 3 oktober
tijd: 10.00 – 11.30 uur Verzamelpunt: Leeuwenhorstbos, ingang Westeinde
Onder leiding van Arie Dwarswaard gaan we naar het bos, waarbij het om de paddenstoelen gaat. Ga mee op zoek naar de mooiste, grootste, kleinste of vreemdste exemplaren. Heb je een spiegelkje of loep, neem die dan mee.

Herfstnatuurspel

Woensdag 21 oktober
Inschrijving: 13.00 – 14.30 uur Plaats: Ingang Nieuw-Leeuwenhorst aan het Westeinde, Noordwijk
De Educatieve werkgroep heeft weer een spannende speurtocht met 26 opdrachten uitgezet in het bos voor kinderen vanaf 5 jaar.

Bij elke opdracht is een letter te verdienen. Op het eind kun je een slagzin samenstellen, die te maken heeft met het thema van dit jaar, namelijk “Speuren naar sporen”. Deelname is gratis en voor deze activiteit hoef je je niet aan te melden. Verzoek: “Kom op de fiets!”

Struinen in de duinen

Zaterdag 21 november
tijd: 9.30 – 11.00 uur Verzamelpunt: ingang Coepelduinen aan de Boerhaaveweg
In het duin is veel te beleven en te ontdekken. Met onze gids Robert Sluijs gaan wij op zoek naar diersporen, planten en vogels. Zullen we net als vorige keer de vos zien? Ga mee en leer over de bijzonderheden van dit duingebied.

Herfstnatuurspel 2014 foto: Piet Broekhof

Deltagebied excursie 2014 foto: Mariska de Graaff

Excursies

Het algemene e-mail adres voor informatie over of aanmelden voor de excursies is:
excursies@strandloper.nl

deze 'rotskust' opzoeken. Het wordt gevaarlijk op de pier bij harde wind en dan is het verboden gebied! In dat geval rijden we naar het gebied Starrevaart, waar we minder afhankelijk zijn van de weersomstandigheden. Opgeven bij Jos Zonneveld (071-36020336) of via excursies@strandloper.nl

Eurobirdwatch

Zaterdag 3 oktober

Tijd: 8.00 - 11.00 uur

Plaats: einde Koningin Astridboulevard

Op honderden plaatsen in Europa wordt op deze dag naar de vogeltrek gekeken. Wij gaan vogels tellen bij eindpunt van de Astridboulevard. Daar hebben we uitzicht over de Coepelduynen, de zeereep en de zee. Er staan daar twee banken en bij een bui kun je schuilen in het portiek van Helmhorst. Begin oktober trekken vooral Spreeuwen, Vinken en Graspiepers door. Maar natuurlijk zien we ook minder algemene soorten zoals Holenduif, Boomleeuwerik, Koperwiek en Sperwer. Boven zee passeren wellicht Jan van Genten en Rotganzen.

Zuidpier IJmuiden

Zondag 15 november

Tijd: 8.00 - 12.30 uur

Plaats: vertrek vanaf de Northgohal

Op en bij de Zuidpier is in het najaar altijd wat te zien: zeevogels in de luwte tussen de pieren, vermoeide zangertjes tussen de betonblokken en steltlopers die juist

Vogels in het Deltagebied

Dinsdag 29 december

Tijd: 8.00 - 17.00 uur

Plaats: vertrek vanaf de Northgohal

Dat we ook dit jaar weer naar Zeeland gaan, heeft zijn reden: in de winter is dit gewoon het beste vogelgebied van Nederland. Hier zie je eenden, ganzen, zwanen, duikers, meeuwen, roofvogels en steltlopers in vele soorten. En bovendien kun je ze in het Deltagebied vaak op korte afstand bekijken. Opgeven bij Jelle van Dijk (071-3610833) of via excursies@strandloper.nl

Lezingen

Elke laatste vrijdag van de maand in voor- en najaar vindt een lezing plaats in het Jan Verwey Natuurcentrum, adres: Zilverschoon 20. Voor deze vaste vrijdagavondlezingen geldt:

- De toegang is gratis. De zaal gaat open om 19.30 uur. Vol = vol
- Wie zeker wil zijn van een plaatsje kan dit voor 2 euro per persoon reserveren via lezingen@strandloper.nl (Gepast) betalen aan de deur.

NB. De toegangskaarten voor de eventuele extra lezingen die we organiseren met Boekhandel Van der Meer en de Bibliotheek Noordwijk zijn verkrijgbaar bij de boekhandel, in de bibliotheek en op de avond zelf aan de zaal. De kosten daarvoor zijn €5 per kaartje. Je kunt de kaartjes hiervoor niet reserveren via het lezingen-email adres. Dat is alleen voor de vaste vrijdagavondlezingen.

Van oerknal tot leven

“de evolutie van het heelal en de voorwaarden voor leven”
Vrijdag 25 september

Aanvang: 20:00 uur Plaats: Jan Verwey Natuurcentrum, Zilverschoon 20

Miljarden jaren geleden ontstond het heelal en met de geboorte van het heelal ontstonden ook tijd, ruimte, materie en energie. Sinds het ontstaan evolueerde het heelal tot het universum zoals we dat nu kennen, met sterren, sterrenstelsels en planeten en op tenminste één... leven. Inmiddels zijn er al meer dan 3000 planeten bij andere sterren ontdekt en wekelijks komen daar nog nieuwe bij. Onder deze exoplaneten bevinden zich ook aarde-achtige planeten. Zou daar ook leven kunnen zijn ontstaan en hoe zou dat er uit kunnen zien? Hoe is het leven op aarde mogelijk ontstaan en welke vreemde levensvormen hebben de aarde in het verleden bewoond? **Rob van den Berg**, paleontoloog en directeur van Space Expo in Noordwijk, neemt u mee op een wonderbaarlijke reis van 13,7 miljard jaar, langs het ontstaan van de eerste sterren en sterrenstelsels en hoe hieruit de voorwaarden ontstonden voor de ontwikkeling van het leven op aarde en misschien op andere planeten.

De Rotgans in Nederland en Siberië

Vrijdag 30 oktober
Aanvang: 20:00 uur

Plaats: Jan Verwey Natuurcentrum, Zilverschoon 20
Ganzen in Nederland en in het bijzonder de Rotgans, daar weet **Wim Tijssen**, projectleider en coördinator weidevogelbescherming bij landschap Noord-Holland, een boeiend verhaal over te houden. Al 20 jaar onderzoekt hij het natuurleven op de grens van water en land. De Rotgans broedt o.a. op het Taimyr schiereiland van Siberië. Als expeditielid ging Wim Tijssen mee met het Rotganzenonderzoek van Alterra - Wageningen. Ook over deze ganzen in de Wieringermeer polder is veel te vertellen.

Rotganzen foto: George Hageman

Hoeveel gras eet dit sociale dier? Waarom broeden ze in Siberië? Vanavond worden we meegenomen in de bijzondere wereld van deze, zijn eigen naam roepende, gans.

Kamchatka – bruine beren en vulkanen

Vrijdag 27 november

Aanvang: 20:00 uur

Plaats: Jan Verwey Natuurcentrum, Zilverschoon 20
Bijna niemand kent het schiereiland Kamchatka in het Russische verre noordoosten van Siberië, ter hoogte van

Bruine beer Kurilskoyemeer foto: Wim Broekman

Alaska. Van de eens meer dan 125 actieve vulkanen zijn er nu nog 29 over, die onderdeel zijn van het pure ruige landschap. Langs de grillige kust vindt men er veel vogels en zeezoogdieren. Ondanks de geweldige natuur is het een heel onbekend reisdoel, mede door de primitieve omstandigheden. Gepassioneerd natuurfotograaf **Wim Broekman**, Ridder in de Orde van Oranje-Nassau, is er geweest. Hij heeft zich toegelegd op het vastleggen van dit ongerepte natuurschoon en wat daarin leeft en groeit. Laat u inspireren en kom genieten van de woeste natuur van Kamchatka.

Bestuursmededelingen september 2015

De plannen voor een strandreservaat zijn weer een stap verder. Onze vereniging heeft, samen met de vogelwerkgroep en IVN Zuid-Kennemerland, een prijs van €10.000 ontvangen uit het Eneco Luchterduinenfonds voor de voorbereiding van de realisering van het project strandreservaat Noordvoort, op de grens van Noordwijk en Zandvoort. Op 28 mei konden Leo Schaap en Peter Spierenburg namens de vereniging de prijs in ontvangst nemen.

Leo en Peter met de prijscheque Persbericht Eneco

In de slepende kwestie over het trainen met sulky's op het strand is door de Raad van State een uitspraak gedaan: er wordt geen ontheffing verleend, d.w.z. er mag niet met sulky's op het strand worden getraind.

Volgend jaar bestaat de vereniging 50 jaar en dat zal niet ongemerkt voorbij gaan. De jubileumcommissie is druk bezig met de voorbereidingen en de contouren worden steeds zichtbaarder. Er komt een speciale jubileumeditie van de Strandloper en er wordt gewerkt aan een film. Daarnaast zijn er allerlei activiteiten voor leden, de schooljeugd en andere belangstellenden.

Gierzwaluwjong op punt van uitvliegen foto: Hein Verkade

De Gierzwaluwen stonden dit seizoen weer volop in de belangstelling. Dit jaar werden de Gierzwaluwen in Noordwijk aan Zee intensief geteld. Noordwijk is in Nederland nu de best geïnventariseerde gemeente als het

gaat om Gierzwaluwen. In de nestkasten met camerabewaking (Hein Verkade en Jan Jacobs) konden de aankomst (begin mei), het wel en wee van de broedperiode, en het uitvliegen (eind juli) nauwlettend worden gevolgd. Inmiddels zijn ze weer onderweg naar de Afrikaanse overwinteringsgebieden. In de Noordwijkse Gemeenteraad is een positief besluit genomen over het bevorderen van nestgelegenheden voor Gierzwaluwen, in de vorm van speciale neststenen.

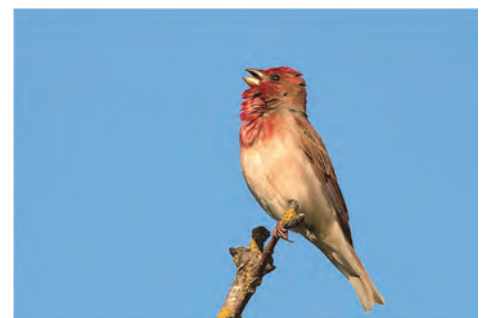

Oeverzwaluwen Noordwijkerhout foto: Jan Hendriks

Ook een andere zwaluw trok de aandacht: de Oeverzwaluw. Op 12 mei maakte Jelle van Dijk melding van Oeverzwaluwen die een zandhoop op het terrein van de firma Duijndam te Noordwijkerhout hadden gekoloniseerd (voor het tweede jaar). Twee maanden later kon tevreden vastgesteld worden dat er uit de twintig nestholtes tientallen jongen waren uitgevlogen. Natuurcolumnist Joost Bouwmeester besteedde in het Leidsch Dagblad terecht aandacht aan dit prijzenswaardige initiatief.

Het weer was deze zomer ook onderwerp van gesprek. Begin juli was er sprake van een hittegolf, waardoor op het dak broedende vogels in de problemen kwamen. Jonge Visdiefjes en Kokmeeuwen sprongen van het dak en overleefden dat meestal niet. Jonge Torenvalken, in een nest bij een ventilatiekanaal, konden gelukkig gered worden. Met hulp van Jelle van Dijk werd het nest verplaatst en de jongen hebben de verhuizing goed doorstaan. Een ongeëvenaarde zomerstorm op 25 juli richtte veel schade aan. Veel bomen moesten het ontgelden. Oplettende vogelaars ontdekten in de omgeving: een Fluitslager en een Grauwe

Vliegenvanger in het Langeveld (8 mei), een Roodmus in Katwijk (eind mei) en een Oostelijke Blonde Tapuit in de Coepelduynen (10 juni).

Roodmus foto: Jos Zonneveld

De Houtsnip is minder zeldzaam, maar wel moeilijk te ontdekken. Hoeveel Houtsnippen broeden er in de Waterleidingduinen en omgeving? Die vraag is alleen te beantwoorden door een simultaantelling te doen op een mooie zomeravond in juni. Dan voert de Houtsnip namelijk zijn baltsvluchten uit. Een groep van 22 vogelaars heeft op twee avonden, na zonsondergang, op 10 telpunten het aantal Houtsnippen geteld en de exacte tijd en vliegrichting genoteerd. De resultaten volgen later.

Gestekeld blaasjesmos Camping Katwijk foto: Jelle van Dijk

Jelle van Dijk haalde de landelijke pers (NRC) vanwege het zeldzame Gestekeld blaasjesmos. Dit mos werd in februari door Wim Langbroek op een camping in Katwijk ontdekt. Jelle van Dijk pikte het bericht op en startte een zoektocht op andere campings, eerst in de regio, later ook op andere plekken in het land. In maart en april vond hij Gestekeld blaasjesmos op nog eens tien campings in Zuid-Holland, Noord-Holland, Zeeland, Flevoland en Utrecht. Het zeer zeldzame Gestekeld blaasjesmos heeft zich blijkbaar massaal gevestigd op plekken waar we niet zo gauw naar mossen zouden gaan zoeken, te weten kale plekken op druk bezochte grote campings. Als het grondzeil is gelicht, ontstaat de ideale groeiplek voor Gestekeld blaasjesmos. In de vorige Strandloper werd verslag gedaan van Jelle's zoektocht naar dit bijzondere mos en over de plantjes die hij hierbij aantrof, in het bijzonder het Mosbloempje.

In de zomerperiode lijkt er sprake van een teruglopende belangstelling voor excursies. Veel mensen zijn/gaan op vakantie en ondernemen eigen activiteiten. De excursiecommissie beraadt zich hierop.

Op 16 mei nam een kleine groep van zeven mensen deel aan de excursie naar Wassergeest. Daar is langs de spoorlijn bij Lisse een laarzenpad aangelegd. Onderweg langs de Loosterweg in Voorhout zag men broedende Visdieffjes op de platte daken van de bollenschuren. Vanaf de oude strandwal, met hierop het Keukenhofbos, ging het pad naar de strandvlakte met essenhakhoutbos. Hierin Wilde hyacinten en mooie kleurenpaletten van wit Fluitenkruid, gele Kruipende boterbloem en paars-blauwe Hondsdraf. Hierboven luid gezang van de Zwartkoppen en Winterkoninkjes. Na de koffie begon het jammer genoeg te miezeren, maar door het fris groene bos met Kale jonker, Valeriaan en de roep van de Vink, bleef de stemming goed. Terug langs de spoorlijn met een zee van geel Raapzaad en enkele blauw tot witte Smeewortels ernaast, kwam men bij

een net uitgegraven plas in het weiland. Hier Slobeend, Bergeenden en Kleine Plevier. Op de terugweg naar huis nog langs de Oeverzwaluwen in een grote zandhoop aan de Walserij in Noordwijkerhout. Ondanks het weer was het een mooie wandeling.

Excursie Laarzenpad foto: Frank-Peter Scheenstra

Een dag later dan gepland (vanwege het weer), ging de jeugdclub op zaterdagavond 30 mei op Vleermuizenjacht. "Gewapend" met een batdetector en met Gerard van der Klugt als gids, gingen 15 kinderen met 10 ouders het donkere Leeuwenhorstbos in, op zoek naar vleermuizen. Met de batdetector en een nieuwe schijnwerper lukte het om verschillende soorten vleermuizen te herkennen, waaronder de Watervleermuis en de Rosse vleermuis. Het was een spannende excursie en ook heel leerzaam.

Excursie Tiengemetten foto: George Hageman

Tiengemetten was de bestemming voor een excursie op zondag 14 juni. Dit eiland in het Haringvliet is in 1997 "teruggegeven aan de natuur": 700 hectare akkerbouwgrond werd door Natuurmonumenten omgevormd tot natuurgebied. In mei 2007 verliet de laatste boer het eiland. De overige tien bewoners zijn gebleven. Met elf mensen bereikten we met de pont vanuit Nieuwendijk het eiland, om daarna een wandeling van ca. 6km te maken. Aangenaam weer. Leuke waarnemingen: o.a. Zomertaling, Blauwborst, Roerdomp, Zwarte Ruiter, Cetti's zanger, Rietgors, Rietzanger, Kleine karekiet, Snor, Dwergstern, Kleine Plevier, Bontbekplevier, Bruine kiekendief, IJsvogel, Ringmus, Kluut, Lepelaar. Een aanrader voor de thuisblijvers!

Slootjesexcursie foto: Petra Sonius

Op 27 juni kwamen 16 kinderen naar de Slootjesexcursie. Onder leiding van Annet de Willigen en met Wim Kuijper als expert, werd er enthousiast, maar voorzichtig gevestigd en de vangst was prima. Zeer veel salamanders en bootsmannetjes, kikkervisjes en kleine kikkertjes in allerlei stadia, Geelgerande waterkever, Bloedzuigers en een larve van de Libelle. Alle deelnemers gingen, heel wat wijzer en met een zoekkaart over waterdiertjes, met een goed gevoel naar huis.

Op 4 en 5 juli trotseerden negen Noordwijkse vogelaars de warmte om het prachtige natuurgebied tussen Foxhol en Noordlaren (noordkant Zuidlaardermeer) te bezoeken. In dit gebied hebben Natuurmonumenten en Gronings Landschap veel grond verworven en als nat natuurgebied ingericht. Plassen met ondiep water wisselen hier af met bloemrijke graslanden.

Met de fiets kun je hier overal komen. De camping in Noordlaren is een ideaal uitgangspunt aan de zuidrand van dit gebied. Op het verlanglijstje stonden drie zeldzaamheden: Kleinst Waterhoen, Witwangstern en Witvleugelstern. Alleen de laatste soort kreeg men te zien. In de diepere plassen zwommen Geoorde Futen met jongen.

Kuifeenden met jongen waren ook overal te zien. Andere eendesoorten: Wintertaling, Zomertaling, Slobeend, Krakeend en Tafeleend. Verder gezien: een groep van 50 Lepelaars en 30 Grote Zilverreigers, een groep van 35 Blauwe Reigers en enkele Ooievaars. Opvallend is hier de vogelrijkdom van de ruige graslanden. Overal waren Graspiepers, Gele Kwikstaarten en Veldleeuweriken te zien en te horen. Op diverse plaatsen waren de Watersnippen nog aan het baltsen. In de ondiepe plassen wemelde het van de Kemphanen, vaak de eerste steltlopers die snel het broedgebied in het hoge noorden verlaten. Verder zag men Bosruiter, Witgatje, Tureluur, Kievit en Grutto. In de Onnerpolder: Kluten en Steltkluten. Natuurlijk zijn in zo'n gebied ook roofvogels te zien: Torenavalk, Boomvalk, Bruine Kiekendief, Buizerd en Zearend.

Op zaterdag 5 september (14-16 uur) wordt voor de eerste keer een open inloopmiddag georganiseerd, en wel voor de jeugd. Ouders zijn ook welkom. In ons natuurcentrum is veel te doen voor kinderen. Met behulp van een vragenlijst over onze prachtige landschapskasten, kom je veel te weten over de natuur rondom Noordwijk. Ook kunnen er diverse leuke natuurspellen gedaan worden. Daarnaast is er niet alleen voor kinderen veel te ontdekken, maar hebben we ook informatie voor ouders en leerkrachten over de Jeugd natuurclub en de diverse mogelijkheden wat betreft excursies voor (basis)scholen. Deze activiteiten kunnen wij zowel binnen in het natuurcentrum als buiten in het bos, duin of op het strand organiseren; tevens is er informatie over hoe u begeleider kunt worden. Kom ontdekken wat de vereniging te bieden heeft voor kinderen. Zaterdag 5 september van 14 tot 16 uur in het Jan Verwey Natuur Centrum, Zilverschoon 20 te Noordwijk.

Namens het bestuur, George Hageman, secretaris

Weekend Foxhol en Noordlaren foto: George Hageman

Cursus “Vogels in de winter en Vogeltrek “ 2015

Ieder najaar gaan er miljoenen vogels op trek. Sommigen vliegen wel duizenden kilometers naar hun overwinteringsgebied. Een groot deel van onze broedvogels vertrekt naar zuidelijker oorden, terwijl miljoenen vogels, zoals ganzen, eenden en zwanen, uit hooggelegen noordelijke streken vooral in ons land overwinteren.

In deze cursus proberen we een tipje van de sluier over het mysterie van de vogeltrek op te lichten. Verder besteden we aandacht aan het herkennen van de bij ons overwinterende vogels in park en tuin, maar ook de eenden, ganzen en zwanen komen aan bod.

Avonden:

Er zijn drie theorieavonden op:

Donderdag 8 oktober, donderdag 15 oktober en donderdag 19 november a.s.

Tijd: 20.00 uur tot 22.15 uur (zaal open om 19.45)

Plaats: Jan Verweij Natuurcentrum, Zilver schoon 20, Noordwijk (bij de bibliotheek)

Op de avonden is er vóór de pauze een Power Point presentatie over vogeltrek, wintervoeding en overwinterende eenden, ganzen en zwanen. Na de pauze zijn er diverse practica over wintervoeding en het herkennen van onze wintervogels.

Excursies:

Er zijn drie ochtend excursies op:

zondag 11 oktober: vogeltrek in en langs de duinen van Noordwijk,

zondag 22 november: eenden en wintervogels in de Starrevaartplas,

zondag 29 november: eenden, ganzen en Wilde Zwanen. Locatie nog nader te bepalen.

De excursies starten om 8.30 uur en duren ± twee en half uur en 1 langere excursie.

Ze staan onder leiding van ervaren gidsen.

Kosten:

Het cursusgeld is €32,50 voor leden en €40,- voor niet leden, inclusief lesmap en koffie of thee. (wanneer men als niet- lid meteen lid wordt à €10,- dan is het cursusgeld €32,50).

Aanmelden voor de cursus per e-mail aan dkistemaker@planet.nl o.v.v. naam, volledig adres en telefoonnummer.

Na opgave ontvangt U een bericht van inschrijving en de gegevens voor de betaling.

Voor verdere informatie kunt u bellen met Dineke Kistemaker 071 3612219 of dkistemaker@planet.nl

Pestvogel foto: Jan Hendriks

Nieuw in de Jan Verwey Bibliotheek

Jelle van Dijk

Albert Beintema 2015. *De grutto*. Uitgeverij Atlas/Contact, Amsterdam/Antwerpen. 272 pagina's. Prijs €22,-

In dezelfde serie verschenen eerder *De gierzwaluw* en *De rotgans* (zie *Strandloper* 2014, de nummers 3 en 4). Het aardige van deze serie is dat in kort bestek een mooi overzicht wordt gepresenteerd van het onderzoek dat aan de betreffende soort is gedaan. Dat is ook weer met *De grutto* het geval. Beintema is natuurlijk ook de aangewezen persoon om deze monografie te schrijven. In het laatste kwart van de vorige eeuw was hij immers de weidevogelman bij uitstek. Vanuit het toenmalige RIN (Rijks Instituut voor Natuurbeheer) leidde hij het onderzoek naar het wel en wee van weidevogelpopulaties. Van dichtbij heeft Beintema de neergang van de gruttostand en het daaraan gekoppelde onderzoek op de voet gevolgd. In dit boek neemt hij ons mee op de lange weg die er ondanks velerlei inspanning toch toe heeft geleid dat het aantal paren van 110.000 eind jaren zestig daalde tot nauwelijks 40.000 in 2015. Allerlei bekende namen passeren de revue zoals die van Theo Mulder en Arend Timmerman in de jaren zestig tot Hans Schekkerman en Theunis Piersma in meer recente tijd.

Dat Albert Beintema een boeiend verteller is, wisten we al na het lezen van zijn boeken over Tristan da Cunha en de poolreiziger Shackleton. Ook dit boek is weer met vlotte pen geschreven. Hierbij schrikt hij er niet voor terug om het mislukken van allerlei onderzoek, ook dat van hemzelf, open en eerlijk te beschrijven.

Aardig is het om te lezen dat ons streefbeeld van wat een goede weidevogelpopulatie is, momenteel flink verschilt van hoe wij daar in de jaren zeventig over dachten. Toen heette een gebied pas goed als er ook Kemphanen en Watersnippen broeden. Tegenwoordig is een redelijk aantal Grutto's al voldoende om de kwalificatie "goed weidevogelgebied" te krijgen.

Het grutto-onderzoek is natuurlijk niet beperkt gebleven tot de broedtijd in ons land. Evenals soorten als Gierzwaluw, Koekoek en Wespandief die alle maar enkele maanden in ons land verblijven, zou je ook de Grutto een Afrikaanse soort kunnen noemen, die alleen om te broeden een paar maanden in Nederland verblijft. In toenemend aantal trekken Grutto's trouwens niet verder meer dan Spanje en Portugal, een verschijnsel dat ook bij de Nederlandse Lepelaars is vastgesteld. Het onderzoek in West-Afrika wordt uitvoerig beschreven. Het kostte nogal wat moeite om te ontdekken dat onze Grutto's vooral overwinteren in de rijstvelden van Guinee-Bissau. Dankzij onderzoek met kleurringen en geolocators is veel meer over de trek bekend geworden dan in de bijna 100 jaar dat met de bekende aluminiumringen werd gewerkt. Die ringen lieten vooral zien waar Grutto's geschoten werden. Ook wordt het onderzoek van Piersma beschreven waarbij Grutto's een chip ingebouwd kregen. Dit onderzoek werd onmiddellijk gestopt toen bleek dat vrouwtjes bij wie deze chip was ingebracht misvormde jongen kregen. Hier was duidelijk een grens bereikt van wat je nog met vogels mag doen ten behoeve van wetenschappelijk onderzoek. In mijn bespreking van *De rotgans* maakte ik een opmerking over de merkwaardig hoge prijs (€35,-) voor dit eenvoudig uitgegeven boek. Gelukkig heeft het boek van Beintema een meer passende prijs meegekregen. Van harte aanbevolen, niet alleen bij de liefhebbers en beschermers van weidevogels!

Grutto's in de Portugese rijstvelden

Gerard H.J. de Kroon 2012 . *De Vinkenvent Op zoek naar de waterral van IJsland tot Japan*. Eigen uitgave. 367 pagina's. Prijs €19,95.

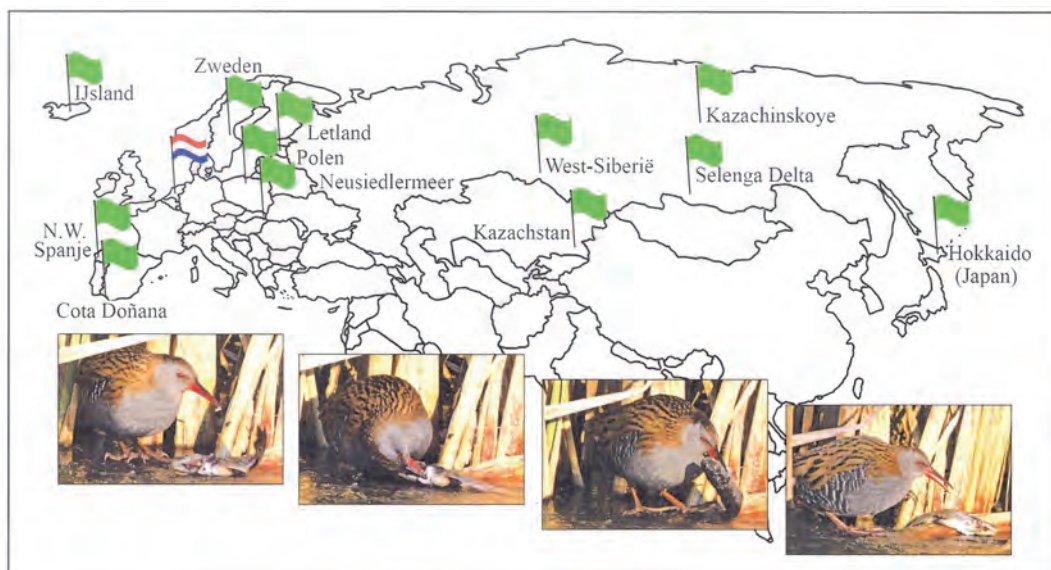
Dat er allerlei soorten vogelaars zijn is bekend. De een probeert zoveel mogelijk zeldzame soorten in het vizier te krijgen, een ander legt zich toe op het volgen van de vogeltrek en een derde bestudeert vooral het gedrag van

vogels. Gerard de Kroon past min of meer in het laatste vakje. Hij heeft een passie voor één soort: de Waterral. De belangstelling voor deze lastig waar te nemen soort ontstond in het rivierengebied bij zijn woonplaats Gorinchem. Was het eerst vooral het gedrag in de winter, later breidde zijn belangstelling zich uit tot alles wat met Waterrallen te maken heeft. Geen eenvoudige zaak, want Waterrallen laten zich niet gemakkelijk bekijken of vangen! In dit boek wordt uitvoerig verslag gedaan van al zijn onderzoek en de reizen die hij daarvoor maakte. Dat gebeurde allemaal naast een beroep als muzikleraar! Over zijn bevindingen publiceerde hij in nationale en internationale vogeltijdschriften. Bekendheid kreeg De Kroon al in 1982 door het schrijven van een beknopt boek in de Kosmos Vogelmonografieën, getiteld *De waterral*. De merkwaardige titel "Vinkenvent" slaat op een bijnaam die hij kreeg van een boer die regelmatig een praatje met hem maakte als hij op weg was naar of terugkeerde van zijn onderzoeksgebied.

In alle hoofdstukken komt de bevologenheid voor zijn doelsoort goed uit de verf, maar soms krijgen randverschijnselen nogal veel aandacht. Zo had bijvoorbeeld de beschrijving van zijn eerste vliegreis (naar IJsland) wel wat korter gemogen. Aan de ene kant is het jammer dat er geen kritische eindredacteur aan de pas is gekomen, maar aan de andere kant heeft het een zekere charme als een auteur zich geheel kan uitleven in de verhalen die hij relevant vindt.

Bijzondere aandacht geeft De Kroon aan het probleem van soorten en ondersoorten. Gaat het bij de Waterral om één soort met verschillende ondersoorten of heeft die ene ondersoort (uit Japan) toch de status van soort? Met grote vasthoudendheid poogt De Kroon vanaf eind jaren tachtig DNA-onderzoek voor zijn bloedmonsters te organiseren. Het is de kroon op het werk van De Kroon als in 2009 zijn publicatie verschijnt waarin hij overtuigend aantoont dat de Japanse Waterral als een aparte soort beschouwd moet worden.

Er kan nog veel meer over deze bijzondere autobiografie gezegd worden. Wat dat betreft beveel ik de recensie van Adri de Groot in zijn *Natuurdagboeken* aan. Zoals zo vaak weet Adri ook bij dit boek het unieke karakter er van mooi te beschrijven (Google zoeken met "vinkenvent").

Nieuw landgoed op Oud-Leeuwenhorst

Jelle van Dijk

Inleiding

In de regionale pers verschenen in juni 2015 berichten over de aanleg van een nieuw landgoed, "Oud Leeuwenhorst" geheten, in het gebied dat nu bekend staat als Oud-Leeuwenhorst. Dit gebied ligt tussen de Leeweg en de trekvaart, ter hoogte van het N206-viaduct. Een deel van dit gebied krijgt dus straks de status van een landgoed. Met de provincie Zuid-Holland is het plan uitvoerig besproken en de gemeenteraad van Noordwijkerhout heeft besloten het plan vrij te geven voor inspraak. Een goed moment om duidelijk te maken waar het hier om gaat.

Op de plaats van de witte boerderij zal een groot landhuis komen. Het grasland krijgt de bestemming "bloemrijk grasland".

Nieuw landgoed

In ons land is het mogelijk om onder bepaalde voorwaarden een nieuw landgoed in agrarisch gebied aan te leggen. De belangrijkste voorwaarde was dat er ten minste 5 ha aaneengesloten "nieuwe natuur" moet komen en dat dit natuurgebied voor 90% wordt opengesteld voor het publiek. Landerijen die deel uitmaken van de Ecologische Hoofdstructuur (tegenwoordig NatuurNetwerk Nederland geheten) tellen bij deze berekening niet mee. Op het nieuwe landgoed mag op het zogenaamde huiskavel een landhuis worden gebouwd. De provincie Zuid-Holland heeft met het uitbrengen van de Visie Ruimte en Mobiliteit (2014) voor een andere koers gekozen. Bovengenoemde regels voor een nieuw landgoed gelden nu vooral als richtlijnen. Bepalend voor de provincie is nu het Ontwikkelingskader Ruimtelijke Kwaliteit. Elke ingreep moet een bijdrage betekenen in het vergroten van de ruimtelijke kwaliteit van het gebied. Omdat de plannen voor het nieuwe landgoed al stammen uit de periode van voor 2014, is men bij het bepalen van het te realiseren bouwvolume uitgegaan van de toen

geldende landgoedregeling en ruimte-voor-ruimte regeling. De nu niet meer in bedrijf zijnde witte boerderij, zichtbaar vanaf de trekvaart, zal met alle bijbehorende schuren worden afgebroken. De sloop van deze opstallen geeft de mogelijkheid elders twee grote villa's te bouwen. Deze villa's zijn gesitueerd aan de zuidzijde van de oprijlaan, die vanaf de Leeweg naar de boerderij van Wassenaar (manege en jongvee) leidt. Het nieuwe landhuis, ruimte biedend aan drie appartementen, zal gebouwd worden op de plaats van de nu nog bestaande witte boerderij.

Nieuwe natuur

Onder de term "nieuwe natuur" kunnen heel wat ingrepen in bestaand landschap gerangschikt worden. Daaronder valt bijvoorbeeld de aanleg van een wandelbos op de uitgestrekte akkers bij Zeewolde, maar ook de omvorming van de bollenvelden bij Wassenaar tot het natuurgebied dat nu Lentevreugd heet. Ook het graven van een duinrel met poelen, in de bosstrook bij het zweefvliegveld in het Langeveld, kan gelden als een voorbeeld van "nieuwe natuur". In al deze gevallen valt meestal ook het woord "natuurontwikkeling". Nieuwe natuur kun je namelijk niet kant en klaar neerleggen in een nog 'leeg' gebied, maar wel kan een bestaand gebied met weinig natuurwaarden zich na bepaalde ingrepen ontwikkelen tot een gebied met veel natuurwaarden. Waaraan moeten we denken bij de vorming van "nieuwe natuur" op Oud-Leeuwenhorst? In de eerste plaats betreft dit het omvormen van een strook

grasland tussen de boerderij en de trekvaart tot "bloemrijk grasland". In de tweede plaats gaat het om de aanplant van bos op bestaand grasland. Dit nieuwe bos zal aangelegd worden bij het nieuwe landhuis en bij de twee villa's langs de oprijlaan.

Omdat bij een nieuw landgoed het niet wenselijk is dat de "nieuwe natuur" uit geïsoleerde delen bestaat, heeft de provincie Zuid-Holland ingestemd met toevoeging van een deel van het vroegere abdijterrein (nu nog Ecologische Hoofdstructuur gebied (EHS) aan het nieuwe landgoed. Hierdoor zal het nieuwe landgoed straks uit één aaneengesloten gebied bestaan.

Je kunt je afvragen of de aanleg van deze "nieuwe natuur" een grote meerwaarde betekent ten opzichte van de huidige situatie. Het bos wordt aangeplant op beschermd grasland. De strook bloemrijk grasland, waarin ook een wandelpad is gedacht, wordt gerealiseerd in een graslandgebied waar nu dankzij agrarisch natuurbeheer (uitgestelde maaidatum) gebroed wordt door Kievit, Tureluur, Grutto en Slobeend. Bovendien gaat het hier niet om een 'raaigrasakker', maar om grasland met al een flinke variatie in grassoorten en kruiden. Het is dus niet zo

Op de voorgrond de Vogelsloot waarin de Maandagse Watering uitmondt. Voor de bomenrij langs de oprijlaan (links) zullen twee villa's met bosgordels komen. Voor het bos op het vroegere abdijterrein (rechts) zal een strook nieuw bos worden aangelegd.

dat op Oud-Leeuwenhorst de "nieuwe natuur" wordt aangelegd op percelen zonder enige natuurwaarde. Daarbij komt nog dat juist het geplande wandelpad door het bloemrijke grasland negatief zal uitwerken op de weidevogels van dat gebied en de aangrenzende percelen.

Toekomst Vogelsloot

De Vogelsloot, een verbastering van de naam Fagelsloot, vormt de grens tussen het grasland van Oud-Leeuwenhorst en de bollenvelden in het zuidelijke deel van de Zwetterpolder. In de wintermaanden wordt het gebied bezocht door honderden watervogels waarvan er vele hun voedsel zoeken in het aangrenzende grasland. In de afgelopen negen winters heb ik hier in het kader van de landelijke watervogeltellingen elke maand (oktober t/m maart) de vogels geteld. De gegevens zijn opgeslagen in de database van de landelijke vogelorganisatie Sovon. In de bijgevoegde tabel is te zien om welke soorten en aantallen het gaat. De Vogelsloot is aantrekkelijk voor watervogels omdat het hier gaat om breed, ondiep water dat grenst aan open grasland en open bollenland. Maar minstens zo belangrijk is het dat er rust heerst doordat er geen paden door het gebied lopen. De enige verstoring bestaat uit ruiters die hun paard komen halen en daarvoor soms een eindje het grasland inlopen. Doorgaans komen de paarden echter uit zichzelf naar het hek toe. Ook kan er enige verstoring optreden door werkzaamheden op de aangrenzende bollenpercelen. Voor het behoud van de Vogelsloot als watervogelgebied is het van groot belang dat er geen paden komen door het grasland dat grenst aan het water en al helemaal niet langs de oever van de Vogelsloot. Hoewel deze strook oeverland geen deel uitmaakt van de "nieuwe natuur" van het te vormen landgoed, heeft het ingeschakelde bureau (Hollandschap) wel voorgesteld dit gebied te 'ontsluiten'.

Hierbij wordt gedacht aan de aanplant van bomen langs de oever en de aanleg van een wandelpad. Uitvoering hiervan zal tot gevolg hebben dat de meeste watervogels dit gebied zullen verlaten. Ook voor de broedvogels langs de Vogelsloot zal een dergelijk pad een sterk negatieve invloed hebben.

Watervogels Vogelsloot

In de tabel is het maximumaantal per winter opgenomen. Dat was lang niet altijd in dezelfde maand. In een vorstvrije winter valt het maximum meestal in de periode december - februari, dus in de echte wintermaanden. Maar al bij een beetje vorst verlaten de meeste eenden dit gebied omdat de Vogelsloot vanwege de geringe diepte snel bevriest. Hier kun je vaak al schaatsen als het ijs elders nog te dun is!

De laagste aantallen waren aanwezig in de winter 2013/2014. In 2013 werd de

Vogelsloot flink uitgebaggerd en de vrijgekomen modder werd op de wal gedeponerd om later over het land te worden verspreid. Omdat er asbest in de bagger werd aangetroffen, duurde het wel een jaar voordat de oevers er weer min of meer natuurlijk bij lagen.

De talrijkste soort in de Vogelsloot is vrijwel altijd de Smient, een broedvogel uit Noord-Europa. Een deel van deze groep gaat rusten in de vijver van Nieuw-Leeuwenhorst. Dat er uitwisseling tussen beide locaties bestaat, werd in november 2008 bewezen door een Smient

Smienten Oud Leeuwenhorst foto: Jan Hendriks

met veel witte veren die zowel in de vijver als in de Vogelsloot werd gesignaleerd. Die uitwisseling bestaat vermoedelijk ook bij de Krakeend. Zowel Smient als Krakeend grazen in het grasland langs de Vogelsloot en de Maandagse Watering.

Hier zijn ook steeds vaker Grauwe Ganzen, Nijlganzen en Grote Canadese Ganzen te zien.

De Scholekster en de Grutto zijn hier vooral in februari en maart. Voorafgaand aan het broedseizoen vormen zij groepen op rustige plaatsen. Kieviten worden in alle

wintermaanden gezien zolang sneeuw en vorst het voedsel zoeken niet onmogelijk maken. Steeds vaker zien we tegenwoordig behalve de Blauwe Reiger ook de Grote Zilverreiger. In de Boekhorstpolder ten oosten van de trekvaart overwinteren er doorgaans twee of drie. Het zijn deze vogels die zich soms hier en tot dichtbij huize Klein-Leeuwenhorst vertonen.

Landschappelijke en cultuur-historische waarden

Het gebied van Oud-Leeuwenhorst heeft grote landschappelijke waarden. Alleen hier en bij het Keukenhofbos is nog te zien hoe vroeger grote delen van onze regio er uit hebben gezien: graslanden in de strandvlaktes en bossen op de strandwallen. Dankzij de toenmalige adellijke families is niet alles omgezet in bollengrond. Hierdoor kunnen wij nu nog genieten van fraaie, oorspronkelijke landschappen als Leeuwenhorst en Keukenhof.

Bij Oud-Leeuwenhorst speelt ook de grote cultuur-historische waarde een rol. In de dertiende eeuw werd op

Links de sloot rond de Tuin van Fagel. Rechts de vroegere oprijlaan naar de trekvaart. Het grasland krijgt de bestemming "bloemrijk grasland".

een zandopduiking (een horst) langs het riviertje de Leede (omgebouwd tot de trekvaart in de zeventiende eeuw) een klooster voor adellijke dames gesticht. Bij het beleg van Leiden werd vrijwel alles gesloopt. In het huis dat later werd gebouwd, woonde in de zeventiende eeuw Gaspar Fagel, raadpensionaris van Holland en bevriend met stadhouder Willem III. Hij legde uitgebreide tuinen aan, waarin hij exotische planten kweekte. De ringvormige sloot ten oosten van de witte boerderij is nog een restant uit die tijd. Ook liet hij een brede sloot graven, die later werd doorgetrokken tot huize Klein-Leeuwenhorst aan de Gooweg. De naam Fagelbrug bij de trekvaart herinnert nog aan dit roemruchte verleden.

Van grote waarde is ook de middeleeuwse blok-verkaveling van de graslandpercelen.

Behoud van Oud-Leeuwenhorst

In 2008 werd het grasland van Oud-Leeuwenhorst aangewezen als compensatiegebied voor bollenvelden die elders door woningbouw verloren zouden gaan. De Noordwijkse natuurvereniging heeft hiertegen met kracht geprotesteerd. Zo werd op tweede kerstdag 2008 een wandeling over Nieuw-, Klein- en Oud-Leeuwenhorst gehouden waaraan door 160 wandelaars werd deelgenomen. Op 21 februari 2009 kwamen zeven raadsleden en wethouder Vissers naar Oud-Leeuwenhorst om van nabij te zien en te horen waarom Oud-Leeuwenhorst met het grasland behouden moest blijven. Gelukkig besloot de gemeente Noordwijkerhout hierna om niet mee te werken aan het omspuiten, waarna de provincie Zuid-Holland dit grasland als "beschermde grasland in de Bollenstreek" kwalificeerde. Het landgoedplan dat nu ter visie is gelegd is minder ingrijpend dan het 'omspuitplan' uit 2008. Dat er een landhuis wordt gebouwd op de plaats van de witte boerderij is alleszins begrijpelijk. Wel is het te betreuren

dat er twee villa's komen in een gebied waar nooit bebouwing is geweest. Plaatsing van die twee villa's op het vroegere abdijterrein (de horst) ligt vanuit historisch standpunt bezien veel meer voor de hand. Dit was wellicht in overleg met de provincie ook mogelijk geweest. De nogal onlogische begrenzing van het EHS-gebied waartoe zelfs een bollenveld behoort, had misschien voor dit doel aangepast kunnen worden. Wat 'wringt' is de aanleg van bospartijen op beschermd grasland ook al behoren die stukken niet tot de meest waardevolle percelen voor broed- en wintervogels. Tenslotte moet ook het doorbreken van de middeleeuwse blokverkaveling door het graven van een nieuwe watergang langs het bloemrijke grasland, worden genoemd. Dit is een ongewenste ingreep die ook niet nodig is, zeker niet als het bloemrijke grasland gesitueerd

wordt binnen de bestaande kavelstructuur.

Wandelpaden

De grootste bedreiging voor de natuurwaarden en dan met name voor de weide- en watervogels is de beoogde aanleg van wandelpaden. In het plan voor het nieuwe landgoed is sprake van de aanleg van 645m wandelpad. Vermoedelijk vallen hier ook paden buiten het eigenlijke nieuwe landgoed onder. In de vergadering van de raadscommissie R&W van Noordwijkerhout op 1 juli 2015 sprak de presentator namelijk over een pad langs de Vogelsloot in verband met de Natuurschoonwet uit 1928.

Op grond van die wet krijgt de eigenaar van een landgoed flinke belastingvoordelen als het landgoed wordt opengesteld voor publiek. Hieraan is de eis verbonden dat per ha bos 50m wandelpad aanwezig moet zijn en dat voor de overige terreintypen geldt: 25m wandelpad per ha.

Voor het nieuw te vormen landgoed (grofweg met 1 ha bos) komt dat neer op hoogstens 200m wandelpad om te kunnen profiteren van de Natuurschoonwet. Een deel van het nu bestaande gebied Oud-Leeuwenhorst valt reeds onder de Natuurbeschermingswet, namelijk het EHS-gebied. Het geplande wandelpad langs de Vogelsloot zal bedoeld zijn om ook deze graslanden onder de Natuurschoonwet te laten vallen. Dat staat op gespannen voet met een voorwaarde in diezelfde wet dat het verboden is "wild en vogels te verontrusten".

Conclusie

De vorming van "landgoed Oud Leeuwenhorst" zal ingrijpende gevolgen hebben voor de nu bestaande situatie in het gebied Oud-Leeuwenhorst. Uit cultuur-historisch perspectief is te betreuren dat er gebouwd gaat worden buiten het vroegere abdijterrein en dat de middeleeuwse blokverkaveling wordt aangetast. Wat de vorming van "nieuwe natuur" betreft, is te weinig rekening gehouden met de al aanwezige natuurwaarden. Het meest ingrijpend wat de natuur betreft, is het padenstelsel langs en door open gebied. Dit wandelnetwerk vormt een ernstige bedreiging voor het voortbestaan van de populaties weide- en watervogels in het gehele gebied.

Watervogels bij de Vogelsloot									
maximum per winter - 2007 betekent: winter 2006/2007									
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Aalscholver		9	16	8	6	7	3	2	6
Knobbelzwaan	4	11	4	5	2	5	8	2	2
Grauwe Gans								4	12
Grote Canadese Gans		2	15	31	2	6	107	4	67
Nijlgans	7	7	19	12	2	16	24	26	116
Smient	260	270	240	184	248	233	320	74	144
Krakeend	14	78	436	120	34	78	124	25	14
Wintertaling	4	12	55	2	6	6	2	2	
Wilde Eend	26	76	270	46	22	46	62	24	20
Kuifeend	12	4	4	8	8	2	5	2	
Meerkoet	85	50	170	218	42	48	120	15	48
Scholekster	54	88	84	77	44	124	63	2	48
Kievit	86	185	95	28	28	70	110		85
Grutto	8	13	37	38	9	1			

Bloemrijk grasland dat zal verdwijnen door de aanplant van bos.

De Huismus in Noordwijk-Binnen in 2014

Hein Verkade

In 2014 is Noordwijk-Binnen voor de derde maal geïnventariseerd op Huismussen. Vanaf eind maart tot in de eerste helft van mei zijn in het hele dorp alle tijlpende mannetjes en ook invliegende vogels geteld. Alle straten, stegen en achtersloppen zijn fietsend en lopend twee keer bezocht. Wederom werd gestart in de wijk Boerenburg in het noorden en geëindigd in het zuidelijk gelegen Vinkeveld.

Ditmaal is voor het eerst de nieuwbouwwijk Boechorst meegenomen in de telling. De eerste paal ging hier in 2002 de grond in en in 2014 was de wijk nog steeds in ontwikkeling.

Het voorjaar van 2014 was de op één na zachtste sinds het begin van de metingen in 1706 (bron: KNMI). De vogels startten hierdoor soms wel twee á drie weken vroeger met broeden dan normaal. Dit was tijdens het tellen goed te merken. Veel meer dan tijdens de vorige tellingen in 2004 en 2009 werden vogels waargenomen die mogelijke nestplaatsen bezochten. Deze extra aanwijzingen hebben de telling van 2014 mogelijk licht positief beïnvloed. Dat er een toename in de lucht hing bleek ook uit de gesprekken die onderweg met bewoners werden gevoerd.

Regelmatig kreeg je te horen dat er weer of meer mussen rond de huizen fladderden. De opgewekte stemming en het mooie voorjaarsweer zorgden voor een aangename inventarisatie. Dan doe je er nog een schepje bovenop en tel je ook de spreeuwen mee. Vogelbescherming Nederland en Sovon hadden 2014 uitgeroepen tot het 'jaar van de Spreeuw'. Over de resultaten hiervan is reeds eerder aandacht geschonken in 'de Strandloper'.

Resultaten

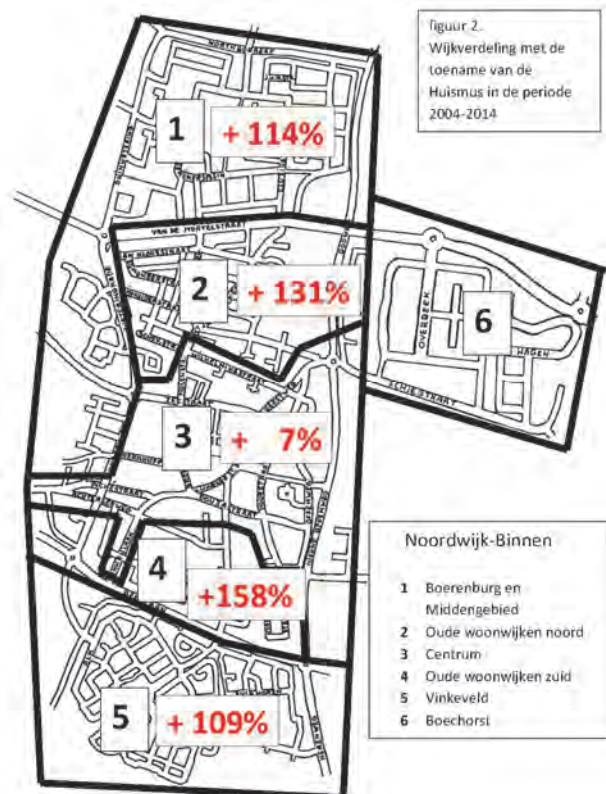
De positieve ervaringen van de bewoners werden bevestigd, en hoe! Het totaal aantal territoria exclusief de nieuw getelde wijk Boechorst kwam uit op 337 paartjes, dat is een forse toename ten opzichte van het aantal in 2009 en zelfs een verdubbeling ten opzichte van 2004 toen er 171 werden geteld. Verrassend was dat de Huismus zich ook in de nieuwe wijk Boechorst heeft gevestigd. In het midden van de wijk rond de villa's aan 'de Hagen' zat een kolonie van acht paartjes. Op deze plek zaten ook de enige twee Spreeuwen in de wijk.

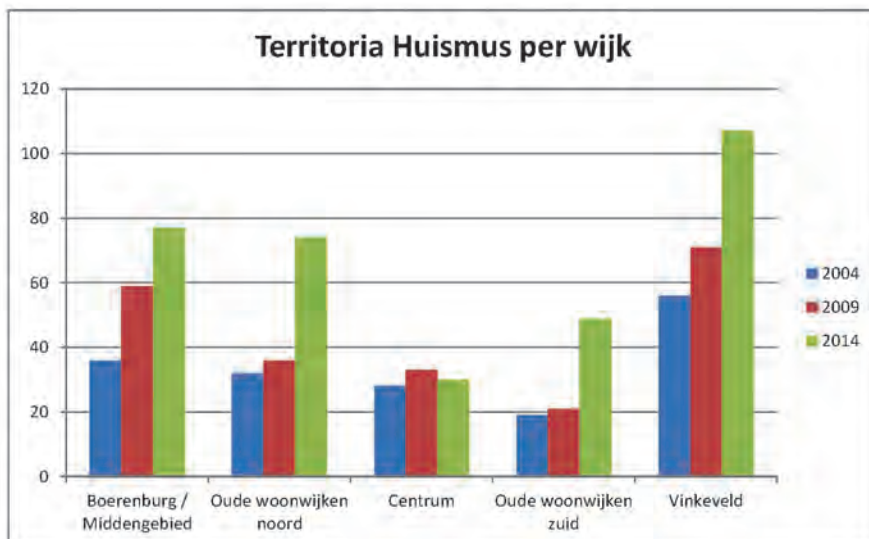
De toename is echter niet in alle type wijken gelijk geweest en ook het moment waarop dit heeft plaatsgevonden verschilt per wijk.

De hoogste dichtheid werd bereikt in het Vinkeveld dat na 1970 is gebouwd (figuur 1). De groei van de populatie is tussen 2004 en 2014 relatief het sterkst geweest in de oudere woonwijken ten noorden en ten zuiden van het dorp (figuur 2). Het meest opvallend is wel dat het centrum van het dorp niet heeft geprofiteerd van de krachtige toename van de Huismus als broedvogel in Noordwijk-Binnen (figuur 3).

Tussen 2004 en 2009 groeide de populatie het sterkst in de nieuwe wijken Boerenburg en Vinkeveld (figuur 3). In die periode veranderden de aantallen in de oude woonwijken

Figuur 1

Figuur 3

en het centrum nauwelijks. In de vijf jaren daarna namen de aantallen in de nieuwe wijken nog steeds toe. Veel opvallender is het krachtige herstel in de oude woonwijken tussen 2009 en 2014 (figuur 3) terwijl de aantallen in het centrum juist gelijk bleven. Het lijkt er op dat de groei vanaf de randen van het dorp langzamerhand richting het centrum is verlopen.

Het centrum

Bovenstaande roept de vraag op of de populatie in de kern van het dorp in de komende tijd ook zal gaan groeien. Er zijn vermoedelijk meerdere redenen waarom de mussen het daar moeilijk hebben. Illustratief hiervoor is de ontwikkeling binnen het centrumgebied zelf. De enige plaats waar deze tot aan het buitengebied reikt is bij de kop van de Pickéstraat aan de westzijde.

Op deze plek nam het aantal Huismussen tussen 2004 en 2014 toe van zeven naar tien paartjes.

De enige concentratie midden in het centrum is rond de kop van de Douzastraat en de van Limburg Stirumstraat. Juist hier is laatste duivenhouder in het centrum te vinden (figuur 1). Iets ten noorden hiervan bij de Raadhuisstraat zitten ook nog enkele paartjes in de woonhuizen van het Vreewijk.

Deze vogels foerageren veel op het grote braakliggende terrein tussen de Raadhuisstraat en de Kerkstraat.

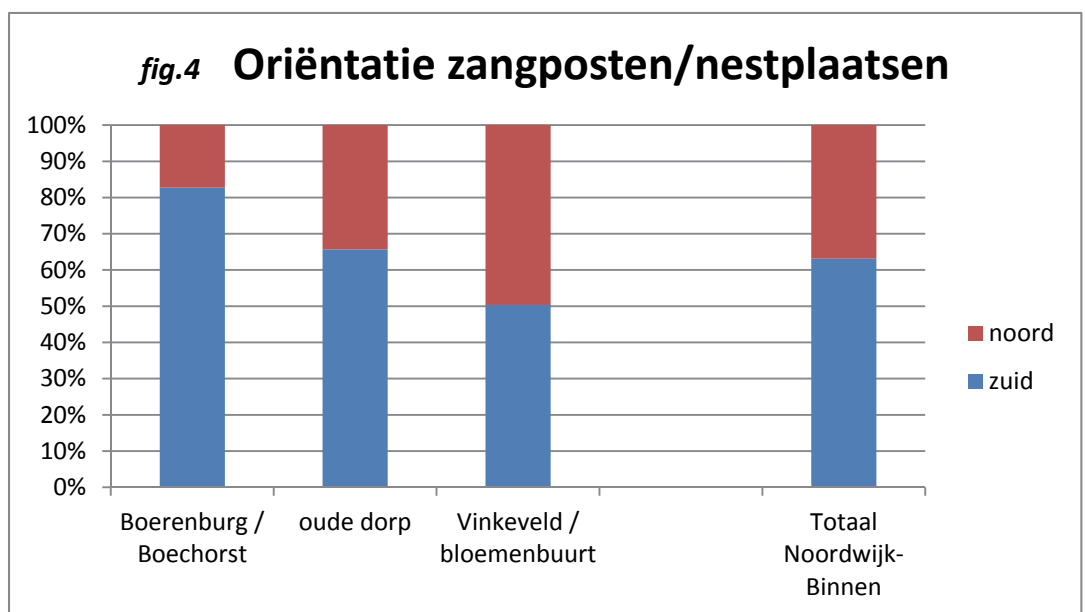
Vermoedelijk leveren de vele onkruiden die hier groeien voldoende voedsel op in de vorm van zaden en insecten. Gebrek aan voedsel in de directe omgeving lijkt hiermee de belangrijkste oorzaak voor de mussenschaarste in het centrum. Daarnaast ligt juist het centrum het verste weg

van het buitengebied waar zij vermoedelijk buiten het broedseizoen een alternatieve voedselbronnen kunnen aanboren. Waarschijnlijk speelt de beschikbaarheid van voedsel ook een rol in de oude woonwijken. Hier zijn de meeste duivenhouders te vinden en de mussen lijken zich rondom de duivenhokken te concentreren (figuur 1)

Zonliefhebbers

In het verslag van de telling in 2009 is uitgebreid stilgestaan bij de voorkeurspositie van de zangposten/nestplaatsen van de Noordwijkse Huismussen. Net als in 2009 springt de voorkeur voor zuidelijk georiënteerde

zangposten/nestplaatsen eruit. Bijna 64% van de vogels zat aan de warme zijde van het bewoonde pand. Wederom waren de verschillen per wijk opmerkelijk. In de noordelijk gelegen wijk Boerenburg was dit maar liefst 83%, in het midden van het dorp 66% en in het zuidelijk gelegen Vinkeveld 50% (figuur 4). Het lijkt er dus sterk op dat een warme zuidelijk georiënteerde plek in principe de voorkeur heeft. Daarnaast is de nabijheid van het voedsel van belang. Dit voedsel lijkt in de broedtijd vooral in de wijk zelf te worden gezocht. Kenmerkend hiervoor is de oriëntatie van de vogels aan het Hoogtij, de meest zuidelijk gelegen straat in het Vinkeveld. Alle Huismussen zaten hier aan de noordkant van de huizen, dus gericht naar de wijk. Wanneer een onderverdeling wordt gemaakt naar oostelijke en westelijke zangposten dan blijken deze elkaar precies in evenwicht te houden. Toch lijkt de nabijheid van het buitengebied ook van

belang te zijn bij de keuze van een broedplek. De meeste vogels zijn immers te vinden aan de randen van het dorp, behalve aan de oostzijde waar het grenst aan het landgoed Offem. Waarschijnlijk vliegen de vogels in het winterseizoen wel naar het buitengebied om er voedsel te

zoeken. Dit is in Noordwijk nog niet onderzocht. Tijd dus om de blik naar buiten te richten.....

Toekomst

Het is een goed teken dat zich in de nieuwste wijk Boechorst een bescheiden kolonie Huismussen heeft gevestigd. Zij zitten midden in de wijk en dat lijkt in tegenspraak met het voorgaande. Bij nader inzien blijkt deze keuze logischer dan gedacht. De villa's staan in het deel van de wijk met het meeste groen, en zij lagen nog n t op de tekentafel voor het rigide bouwbesluit uit 2003. Hiermee is aan een paar belangrijke voorwaarden voldaan, namelijk voldoende voedsel- en nestelmogelijkheden. Dan komt direct de vraag naar boven hoe het de Huismus in de toekomst in Noordwijk zal vergaan. Alle nieuwbouwprojecten worden immers aan het Bouwbesluit onderworpen en de dichtheid van de bebouwing wordt alleen maar hoger. Niet zo'n rooskleurig beeld dus. Daar komt nog bij dat de bestaande woonwijken worden

gerenoveerd waarbij ook de regels van het Bouwbesluit worden gevolgd.....

Gelukkig dringt het in de bouwwereld langzaam door dat de stadsnatuur in de knel komt door al deze regels. Het is dan ook mooi dat de Noordwijkse Woningstichting op eigen initiatief bij de renovatie van een deel van het Vinkeveld enkele honderden meters vogelvide heeft geplaatst. Dat deze werken is reeds tijdens het experiment in de Egmonderstraat vastgesteld. Hopelijk gaat deze zonliefhebber toch een zonnige toekomst tegemoet.

Dankwoord

Alle Noordwijkers die ik tegenkwam bedank ik voor de gezellige gesprekken en de informatie die zij over 'hun' mussen doorgaven. De Noordwijkse Woningstichting hielp de mussenpopulatie in het Vinkeveld door het plaatsen van vogelvides. Van mijn buurman en fervent duivenliefhebber Aad Borst kreeg ik de lijst met actieve duivenhouders in Noordwijk.

Het plaatsen van mussenvides in het Vinkeveld door de Noordwijkse Woningstichting

Natuurfotografie Jos Zonneveld

Vakantie 2015: naar Chipiona, Zuid-Spanje

Rob de Mooij

Nadat we vorig jaar in Noord-Spanje op vakantie waren geweest, maar de zonovergotenheid van die vakantie niet groot genoeg was volgens de familie, vlogen we dit jaar daarom naar Zuid-Spanje, Chipiona, in de buurt van Cadiz. Voor mij gold hetzelfde recept als vorig jaar. Her en der in het vakantieprogramma was wel wat tijd beschikbaar om naar vogeltjes te kijken. En als bijkomende nieuwigheid had ik ook een fototoestel bij me, met een bescheiden telelensje. Bijgaand een kort verslag van de vogels van een weinig fanatieke vogelaar, met erbij wat foto's van een startend fotograaf.

Strand- en Bontbekplevieren

Onze uitvalsbasis lag tussen Chipiona en Sanlucar de Barrameda, in een intensief bewoond en voor landbouw gebruikt gebied, een paar honderd meter van de monding van de Guadalquivir. Langs die monding is ook een strand met een wat waddenachtige zone van een kilometer lang en 2-300 meter breed, die bij laagwater een paar uur droog lag. Eigenlijk heb ik alleen in die omgeving zelf actief gevogeld, in de vorm van wandelingetjes van een uurtje, vaak in de middag (heet, felle zon).

Strandplevieren

De meest opvallend aanwezige vogel van deze vakantie was ongetwijfeld de Strandplevier. Zo lastig als het is om er in Nederland nog eentje te zien (mijn laatste was al weer een jaar of 10 geleden op Ameland), zo talrijk waren ze daar. Vlakbij het huisje waar we zaten was een obscuur landbouwveldje van 50 bij 100 meter droge, omgeploegde grond, waar een grote gemengde groep Strandplevieren en Bontbekken zich de eerste twee weken dagelijks verzamelde tijdens hoogwater. Op het hoogtepunt zaten daar zeker 300 plevieren, waarvan zeker 200 Strandplevieren. In datzelfde veld lag trouwens ook een strandplevierennest; er liepen twee net uit het ei gekomen kleine Strandpleviers rond.

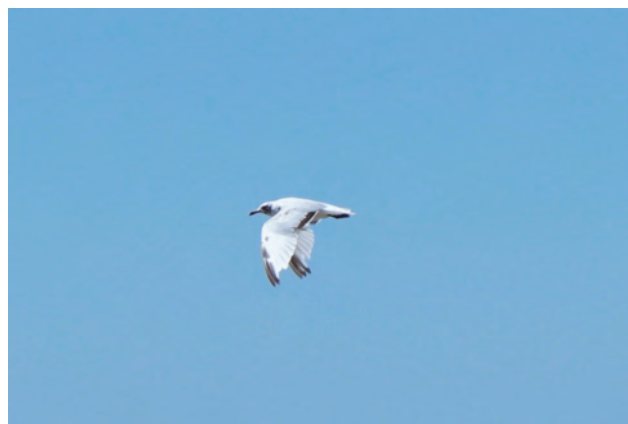
Quadalquivir

Het mini-strand/wadje langs de riviermonding was een prima plek voor steltlopers. Ook daar waren bij laagwater de Strandplevieren veruit in de meerderheid, maar veel

Strandplevier

andere soorten die nu in Nederland in beweging komen, heb ik daar ook gezien: Regenwulp, Wulp, Rosse Grutto, Scholekster, Tureluur, Groenpootruiter, Bonte Strandloper, Drieteenstrandloper en Bontbekplevieren liepen er meestal wel rond. Ook een enkele Grote Stern, wat meer Visdieven en vooral veel Dwergsterns lieten zich hier zien, soms wel 100 in een rustende groep. Daarnaast zat hier altijd wel een aantal Geelpootmeeuwen en Kokmeeuwen en enkele Zwartkopmeeuwen, zowel juveniel als subadulte exemplaren.

Vliegfoto Zwartkopmeeuw 2^e zomer

De grote verrassing op deze plaats voor mij kwam via een foto tot stand. Zoals dat gaat met een beperkte telelens maak je makkelijk overzichtsfoto's, waar je later op je gemak meer detailzaken uit bekijkt. Zo ook hier. Op een overzichtsfoto richting de waterkant, bleek bij nadere bestudering een overduidelijke Dunbekmeeuw te staan. Ik was zonder verrekijker aan de wandel en had hem niet gezien, en nu bleek juist de achterafstudie van de foto's een prima gelegenheid om zo'n meeuw te vinden. Om de lijst vogels op deze plaats af te maken: er liep dagelijks wel een Kleine Zilverreiger, er vlogen altijd wel Boerenzwaluwen, en de lokale Roodstuitzwaluwen, die twee huizen bij ons vandaan waarschijnlijk een nest hadden, vlogen ook over het strandje.

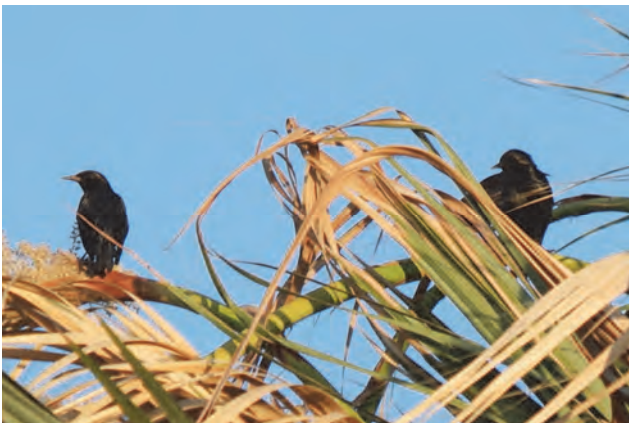
Dunbekmeeuw

Nog een onverwachte verrassing in een vrijwel lege lucht: op een middag eind juli vloog er op een meter of 40 hoogte een Huisgierzwaluw. Komend vanuit richting Sanlucar, draaide deze wat rondjes boven mijn hoofd en vloog dezelfde weg weer terug. Net als de Dunbekmeeuw een bekende van eerdere vakanties in Afrika, maar in Europa had ik ze niet eerder gezien.

Bewoonde omgeving

De meest vanzelfsprekende, altijd aanwezige vogels waren Turkse Tortels en Huismussen. Weliswaar Spaanse Huismussen, maar ik heb tussen al die 100-den Huismussen geen Spaanse Mus gezien. Boerenzwaluw, Roodstuitzwaluw en Huiszwaluw waren ook steeds wel te vinden.

In Sevilla (heel veel in de vroege ochtend, laag boven de stad) en in Puerto de Santa Maria (nesten) waren ook steeds Vale Gierzwaluwen aanwezig, net als in Cadiz (nesten). In Sevilla dacht ik tussen de Vale ook wel wat gewone Gierzwaluwen te zien. Iets kleiner, iets lichter gebouwd en echt wel donkerder in het ochtendzonlicht. Gierzwaluwen heb ik wel in grote groepen gezien toen we twee weken later een dagje in een zwempark waren, wat meer het land in. Daar passeerden in de loop van de middag grote bellen met soms 100-den Gierzwaluwen. Ook zo'n vaste tuingast was de Zwarte Spreeuw, nieuw voor mij. Deze zaten dagelijks in de bomen van de tuinen om ons heen, en 's avonds verzamelde zich een groepje van zo'n 30 vogels met veel jongen ertussen.

Zwarte Spreeuw

Minder verwacht was een Groene Specht, die een paar seconden aan een boom kleefde. Ekster en Houtduif heb ik alleen maar ver van de bewoonde omgeving getroffen, juist niet in de buurt van mensen. En in de

logeeromgeving zaten Hoppen, er vlogen er een paar maal twee of drie over ons tuintje. In de directe omgeving zijn veel ommuurde huizen met soms grote grasvelden, goed voor Hoppen denk ik, maar niet te bekijken.

Tot slot: er zaten natuurlijk ook, net als vorig jaar, weer veel Kuifleeuweriken, en af ten toe een Kortteenleeuwerik, denk ik tenminste. Ielere leeuwerikjes, die ik alleen maar in wegvlucht gezien heb, niet in de kijker. Het toeval wil echter dat ik een keer een Putter fotografeerde die een andere vogel wegjoeg: dat leek mij op de foto in ieder geval een Kortteenleeuwerik, maar één verre vliegfoto maakt nog geen....

Kortteenleeuwerik en Putter

Langs de weg

Bijna alle roofvogels van deze reis heb ik langs de weg, gezien tijdens het autorijden. Het meest algemeen waren Zwarte Wouwen, dagelijks wel te zien tijdens de ritten. Ook vloog er een keer een mannetje Grauwe Kiekendief behulpzaam vlak langs de weg met de auto mee. Al tijdens de rit van Sevilla naar Chipiona, op de eerste dag zag ik een lichte fase Dwergarend opschroeven. Later heb ik nog een keer een lichte fase Dwergarend gezien bij het zwempark, nu met de kijker, in gezelschap van twee Vale Gieren die even boven het zwembad hingen en weer afzeilden.

In de categorie misschien/onduidelijk: ik heb waarschijnlijk wel een Buizerd gezien, ik heb wel vijf keer Torenvalken gezien, maar steeds ver weg of met tegenlicht, wel een paar keer biddend. Ik denk dat het Torenvalken waren, maar Kleine niet uitgesloten. En misschien een Rode Wouw, in een split-second langs de weg.

Ook langs de weg: Koereigers tussen Sevilla en Chipiona op de heen- en terugreis, en verder niet. En ook alleen maar overvliegend, maar eenmaal wel mooi dichtbij: Vorkstaartplevieren.

Fotograferen

Zoals gezegd was deze vakantie ook bedoeld om eens tijd te besteden aan het fotograferen van vogels; dat had ik nog nooit gedaan. Dat is me goed befallen. En niet alleen voor de plaatjes. Fotograferen heeft me geholpen bij het vinden van vogels waar ik anders misschien overheen had gekeken. De foto geeft alle tijd en gelegenheid om wat er op staat aandachtig te bestuderen.

Het is ook leuk om vogels vast te leggen om er anderen iets van te kunnen laten zien. Zoeken met het fototoestel is zeker zo boeiend als met de kijker, maar ook heel anders. De Dunbekmeeuw werd pas duidelijk achteraf, op de foto. De mogelijke Kortteenleeuwerik haalde de finish bijna, via de foto. Van een onduidelijke, vermoedelijk Provencaalse Grasmus had ik graag een voldoende identificeerbare foto gehad.

Van de Huisgierzwaluw mislukte het fotograferen, met geen mogelijkheid kon de autofocus de vogel vinden in één blauwe zee van lucht. Van een subadulte Zwartkopmeeuw viel me op de foto's pas echt op hoe eenzelfde vogel er in verschillende vlieghoudingen anders uit kan zien.

Kortom, het oog voor detail verandert met fotograferen, omdat je er de tijd voor krijgt, wat met de kijker zo vaak niet helemaal lukt.

Het maakt voor dat doel ook iets minder uit of de foto helemaal scherp is. De foto's bij dit verhaaltje waren voor mij vooral handig voor de herkenning. Ik hoop dat het me vergeven is dat ze niet geweldig zijn, vaak wat opgeblazen om de vogel zelf goed te kunnen beoordelen.

Roodstuitzwaluw

Tot slot: voor de fotografen/belangstellenden onder u: de foto's zijn gemaakt met een Samsung NX500 en een Samsung 50-200 zoomlens, alles op autofocus en alles uit de hand. Hoewel te weinig voor close-ups, is het hartstikke handig te gebruiken en het weegt tenminste niet zoveel, wat prettig is tijdens de wandeling. Ondanks de beperkingen, ik ga er voorlopig mee verder.

Verhuizing jonge Torenvalken

Jelle van Dijk

Op 29 juni 2015 kreeg Piet Muller een telefoontje van Van Haaster, bollenkweker in de Zilkerpolder, niet ver van station Lisse. Hij had een probleem en vroeg of Piet voor een oplossing kon zorgen. Het probleem bestond uit jonge Torenvalken die uit het ei waren gekropen in de luchttoevoer van zijn koelinstallatie. De donkere ruimte voor het rooster van de luchttoevoer was door een paartje Torenvalken uitgekozen om juist daar eieren te leggen. Nu vreesde Van Haaster dat er problemen zouden komen als de koelinstallatie op volle kracht lucht ging aanzuigen.

Donsjongen voor het rooster van de koelinstallatie

De jonge vogels zouden tegen het gaas worden gedrukt vanwege de krachtige aanzuiging van buitenlucht. Wachten tot de valkjes uitgevlogen zouden zijn, was volgens Van Haaster geen optie. Het werd hoog tijd de koeling in te schakelen na enkele warme dagen met

temperaturen rond de 30 graden en nog meer warmte in het vooruitzicht.

Nog dezelfde dag belde Piet mij op met de vraag of ik met hem bij Van Haaster wilde gaan kijken. De volgende morgen meldde ik me bij Piet aan het einde van de Delfweg. Na een kleine rondgang door zijn prachtige tuin reden we naar het bedrijf van Van Haaster.

De schuifladder werd tegen de grote loods gezet, dichtbij de luchtkoker waar Van Haaster de volwassen Torenvalken naar binnen had zien gaan. Een blik in het donkere hol voor het stevige rooster van de luchtinlaat maakte mij direct duidelijk dat het hier om jonge valken ging die nog lang niet aan uitvliegen toe waren. Vragen om enkele dagen uitstel wat het koelen van de opslagloods betreft, was dus echt geen optie.

Blijkbaar had Piet dat wel verwacht, want hij stelde meteen voor een oud kistje met wat plankjes in een soort torenvalknestkast te veranderen. Die aangepaste kist moest natuurlijk wel zo dicht mogelijk bij de luchtinlaat worden geplaatst. Van Haaster bood direct aan wel even een stapel kuubkisten dichtbij de luchtinlaat te plaatsen. Het kostte Piet niet veel moeite in zijn garage een oud kistje en wat plankjes bij elkaar te scharrelen. Wie wat bewaart, heeft wat! De plankjes werden op maat gezaagd en even later hadden we een bouwwerkje dat inderdaad aardig op een torenvalkenkast leek. Meteen gingen we terug naar Van Haaster. Die had ondertussen een torentje van drie kuubkisten tot vlak bij de luchtinlaat geplaatst. Met een emmer ging ik vervolgens de ladder op. De drie valkjes werden een voor een in de emmer gezet en naar beneden gebracht. Hierna klom Van Haaster de trap op, met de primitieve nestkast op zijn schouder. Om de kast voor wegwaaien te behoeden plaatste hij een flink stuk betontegel op het dak van de kast.

Voordat de jonge valken in hun nieuwe verblijf werden geplaatst, graaide ik zoveel mogelijk 'troep', voornamelijk

braakballen en restanten van braakballen, uit de nu lege ruimte voor het luchtrooster om dat vervolgens in de nieuwe kast uit te strooien. Ook een dode muis verhuisde naar het nieuwe verblijf. In de donkere ruimte lagen ook drie oude eieren.

De nieuwe woning wordt op de kuubkisten geplaatst

Omdat de mooie bruine tinten ontbraken, waren dit vermoedelijk eieren van het vorige broedseizoen. Na deze stoffering van het nieuwe huis ging ik met de emmer omhoog om de jonge valken in hun nieuwe behuizing te plaatsen.

Donsjongen in de emmer

Het moet voor die valkjes een enorme verandering zijn geweest. Van het duistere hol voor de luchtinlaat kwamen ze nu in een op de zijkant gezette kist met een plankje als drempel. Bovendien zou de late avondzon in de kast gaan schijnen. Ze zouden het goed warm krijgen!

Het merkwaardige was dat we die ochtend niet eenmaal een volwassen Torenvalk in de naaste omgeving zagen. De meeste vogels die een nest met eieren bebroeden, sluipen zo ongemerkt mogelijk weg bij dreigend gevaar. Maar als er eenmaal jongen zijn en er komt dan ongewenst bezoek bij het nest, wordt er doorgaans fel gealarmeerd. Maar wij zagen niets en hoorden niets. We vroegen ons daarom af of onze ingreep niet al te drastisch was geweest.

Donsjongen in de nieuwe nestkast

Gelukkig kon Piet een paar dagen later melden dat Van Haaster de oude valken regelmatig bij de nestkast zag om de jongen te voeren. Op 19 juli ging ik ook even kijken. Het grootste jong zat op het dwarsplankje naar buiten te kijken en de twee andere zaten weggedoken achter datzelfde plankje. Vermoedelijk zijn de drie jonge valken enkele dagen later uitgevlogen.

Klaar om uit te vliegen

Zoals bekend bouwen Torenvalken zelf geen nest. Ze zijn afhankelijk van het aanbod. Dat zijn vaak de bekende halfopen nestkasten op een paal in het open polderland. Deze kasten zijn populair geworden na het succes hiermee in de periode na de drooglegging van Oostelijk Flevoland (jaren zestig en zeventig). Vermoedelijk broedt nu ruim de helft van de Nederlandse populatie in een nestkast. Andere paren gebruiken vooral oude kraaiennesten. Soms wordt een oud nest van Ekster, Sperwer of Buizerd gebruikt. Natuurlijk broeden Torenvalken ook in gebouwen. In de jaren zestig en zeventig was de toren van de Oude Jeroenskerk in Noordwijk-Binnen een bekende plek. In 1976 broedden hier zelfs drie paartjes. Een bekende broedplaats bevond zich ook jarenlang in een villa aan de Boerhaaveweg in De Zuid. In de jaren tachtig kwam een melding binnen van een legsel in de luchttoevoer van een bollenschuur in het Langeveld. Die plek leek vermoedelijk erg op de nestplaats die de valken op het bedrijf van Van Haaster dit jaar gekozen hadden.

Twee nieuwe vogelsoorten in Noordwijk

Blauwstaart Coepelduynen foto: Jan hendriks

Maarten Langbroek

In de ochtend van 10 april ging mijn wekker om half 6 in de morgen. Op het programma stond het laatste gedeelte van mijn inventarisatieronde. Ik was de voorgaande dagen wezen inventariseren in de Noordduinen (ten noorden van Noordwijk) en in de Luchter Zeeduin (boven de Langevelderslag). Nu was het tijd voor de Coepelduynen. Ik startte mijn ronde aan de Katwijkse kant en vervolgde mijn weg richting het noorden. Bij aankomst twijfelde ik of ik nog wel door zou gaan, aangezien het zicht ernstig werd belemmerd door dichte mist. Echter, de vogels waren zeker niet stil, dus ben ik maar doorgeslagen. Bij Noordwijk aangekomen, wilde ik via het verharde fietspad terug wandelen. Vlak na de eerste scherpe bocht viel mijn oog op een vrij klein vogeltje, die zich laag bij de grond bewoog. Opvallend was ook dat het staartje steeds op en neer ging. Toen ik mijn kijker erop wilde richten, werd het beestje opgejaagd door een wandelaar. Gelukkig ging het beestje open en bloot op het hek zitten. Toen ik mijn kijker erop richtte kon ik mijn ogen niet geloven. Het was echt een Blauwstaart. In het voorjaar! Snel probeerde ik met trillende vingers een foto te maken. Dit lukte gelukkig en deze stuurde ik snel door naar de Birdclub Katwijk Appgroep.

Binnen een kwartier waren de eersten ter plaatse, waaronder Casper Zuyderduyn en René van Rossum. De vogel was erg tam en is de gehele dag nog ter plaatse geweest. Velen hebben van deze vogel kunnen genieten. In de heldere nacht van 10 april is de vogel hoogstwaarschijnlijk weer doorgetrokken, aangezien er op de elfde april geen spoor meer van de vogel werd teruggevonden.

Ik mocht precies twee maanden bijkomen van de schrik. Op 10 juni was het zo ver. Voor Staatsbosbeheer inventariseer ik ook de insecten in de beheergebieden in

de gemeente Noordwijk. Tijdens de insectenronde in de Coepelduynen zag ik uit mijn ooghoeken een “Tapuit” langs vliegen. Het beest was wel erg zwart-wit en ik vond het al vrij laat in het jaar. Hij landde bovenop een klein Meidoortje. Snel richtte ik mijn kijker, die nog op de dichtbij-stand ingesteld was. Toen de kijker scherp stelde zag ik dat het om een heel bijzondere Tapuit moest gaan! Ik wist nog niet direct om welke soort het ging en ik twijfelde tussen Bonte of Blonde. Ik probeerde een foto te maken, maar dat lukte nog niet zo snel. Het beest was erg schuw en dook soms voor lange tijd in een struik of boom. Gelukkig kreeg ik het voor elkaar om een superslecht bewijsplaatje te schieten. Die stuurde ik door naar

de Birdclub Katwijk Appgroep. Gelukkig werd daar bevestigd dat het om een mannetje Blonde Tapuit moest gaan. Binnen een Kwartier was Noël Aarts ter plaatse. Samen met hem en nog wat anderen startten we de zoektocht naar de vogel. Noël vond hem terug en snel werden er door hem en door René van Rossum mooie platen geschoten. Op de foto's was duidelijk zichtbaar dat het om een Oostelijke Blonde Tapuit moest gaan. De lichte delen van het verenkleed waren spierwit, zonder blonde zweem en het zwarte masker was aanwezig tot ver boven de snavel. De vogel bevond zich in verboden terrein, maar was vanaf het pad bij Rinus z'n trap goed te zien. Heel wat mensen hebben hem in korte tijd (van 15:00 tot ong. 21:45 u) kunnen bekijken. Ook deze bijzonder mooie vogel was de dag erna gevlogen. Mogelijk is dezelfde vogel een paar dagen later opgedoken in Engeland.

Oostelijke Blonde Tapuit foto: René van Rossum

Broedvogelinventarisatie 2015 in het Overbosch in Voorhout

Door Ineke Laroo en Kees Schilder

Sinds 2012 is de Stichting “Vrienden van het Overbosch” verantwoordelijk voor het beheer van het Overbosch in Voorhout. Heugelijk nieuws is dat in juli 2015 het Overbosch 'The Green Flag' heeft ontvangen. Dit internationale keurmerk wordt uitgereikt aan bijzondere parken en stukken natuur die door vrijwilligers onderhouden worden.

Voor het derde achtereenvolgende jaar hebben Ineke Laroo, Ineke van Dijk en Kees Schilder in het voorjaar de aanwezige broedvogels geïnventariseerd. We hebben in de periode van 13 maart tot 31 mei acht keer geteld: zeven keer in de vroege ochtend en een keer in de avondschemering.

Het geïnventariseerde gebied is ongeveer 2,5 hectare groot. Het is gelegen in Voorhout in de driehoek tussen De Leidse Vaart en de Rijnsburgerweg. Het bos, dat in de 19e eeuw werd aangelegd in de romantische Engelse landschapstijl, telt een groot aantal oude bomen, vooral beuken, zomereiken en witte paardenkastanjes. Het bos, dat via de vele kronkelende paden overal gemakkelijk toegankelijk is, wordt doorsneden door een vijver.

De Kool- en Pimpelmees, de Kauw en de Merel waren de belangrijkste broedvogels in het Overbosch. Dat was ook in voorgaande jaren zo. Het aantal broedende Houtduiven groeit gestaag en de Roodborst deed het goed dit jaar. De stijging van de Halsbandparkiet en Winterkoning zette niet door: we telden minder broedsels dan in 2014. Helaas heeft de Buizerd dit jaar niet gebroed. Ook de Bosuil, Torenavalk, Ekster, Krakeend en de Meerkoet hebben niet gebroed, maar zijn tijdens onze wandelingen wel waargenomen in het bos of op de vijver. Nieuwe soorten hebben we niet waargenomen.

We kunnen concluderen dat dit kleine stukje bos een aantrekkelijke broedplek is voor vele hollenbroeders. Gelukkig is het broedvogelbestand in het Overbosch redelijk stabiel zowel wat betreft het aantal broedsels (74) als het aantal soorten broedvogels (22).

Stichting Vrienden van het Overbosch

Secretariaat: Paulus Potterstraat 9, 2215 AP Voorhout, Tel. 06 26849491
www.vriendenvanhetoverbosch.nl info@vriendenvanhetoverbosch.nl

Soort	2013	2014	2015
Nijlgans	1	1	1
Wilde eend	2	2	2
Buizerd	-	1	-
Boomvalk	1	-	-
Waterhoen	1	1	1
Houtduif	2	4	6
Holenduif	1	1	1
Turkse tortel	-	1	-
Grote bonte specht	1	1	1
Groene specht	1	1	1
Halsbandparkiet	2	4	2
Winterkoning	6	8	6
Vink	1	2	2
Roodborst	5	3	5
Heggemus	-	1	1
Merel	6	5	6
Zanglijster	1	1	1
Zwartkop	1	3	2
Tjiftjaf	3	4	4
Koolmees	10	9	10
Pimpelmees	9	9	8
Boomkruiper	3	3	2
Gaai	-	1	1
Kauw	8	8	10
Zwarte kraai	1	1	1
Totaal	66	75	74

Roodborst foto: Jan Hendriks

Rondje Groen op herhaling

Rondje Groen uit de Strandloper van september 1992

Rondje Groen

W. Andelaar

Als geen andere plaats leent Noordwijk zich voor een rondje strand en duin. Met de vuurtoren als middelpunt iets oppikken van wat de natuur te bieden heeft.

Direct ten noorden van het dorp kom je wel eens een vreemdeling tegen. Eigenlijk kan het al op de bosweg gebeuren, maar ter hoogte van het voormalige zwembad in de duinen is het vast raak. Direct naast het fietspad staan wat lichtgroene planten met onduidelijke bloemen, de Ambrosia. Ze zijn, naar verluidt, met soldatenvolk hier naar toe gekomen. Bij de bezetting van ons land beschikten onze oosterburen over modern materieel. We lezen dat in de geschiedenisboekjes. Toch kwam er na een paar weken ook nog paardenvolk naar Noordwijk. Met paard en wagen werden allerlei goederen aangevoerd waarbij dan, zo wil het verhaal, de zaden van de Ambrosia.

Overigens kan ik me dat paardenvolk nog goed herinneren. Ze werden onder meer gelegerd in de schuur van mijn opa in de Schoolstraat en volgden daar de Nederlandse voerlui op. En, zoals je als jongen eerst met de Hollandse soldaten optrok, werd je toen met de Duitse boeren goede maatjes.

Om terug te komen op het plantje, het zit wat in de familie van de veel bekendere Duinaveruit. Deze kennen we van de zuidhellingen van de duinen waar het vaak de enig voorkomende plant is. Ook dat is trouwens een gast die hier van origine niet thuis hoort en niet altijd op prijs wordt gesteld. Vandaar de volksnaam: Duinpest.

Veel liefhebbers van de wilde flora vinden dat allemaal

maar niets, die verwilderde gasten. Men spreekt dan van floravervalsing. Van mij echter mag het. En ik heb daarbij oude papieren. Veel planten, vooral bosgewasjes, zijn in Nederland aangeplant op buitenplaatsen zoals hier op Offem. zij vormen nu een waardevolle aanwinst van onze flora.

In Noordwijk was Tappenbeck, de eigenaar van Huis ter Duin, op dit gebied actief. In de twintiger jaren was hij druk in de weer met speciale anjertjes rondom zijn hotel. Deze stonden nog heel lang langs de Rudolf Tappenbeckweg in het talud, maar zijn na de laatste nieuwbouw verdwenen. Niet verdwenen, nog niet tenminste, zijn de Boksdorrs langs het raster van het Casino. Ook die hebben we aan Tappenbeck te danken.

Om nog even op het kleine zwembad in de noordduinen terug te komen, ook dat was een overblijfsel van de oorlogsjaren. Kennelijk zwommen onze bezetters niet zo graag in de zee en werd het golfbad in het duin gemaakt. Veel Noordwijkers, waaronder ik zelf, kregen hier hun eerste zwemlessen.

Toen een aantal jaren geleden het bad werd afgekeurd is er met de gemeente afgesproken de kuip onder het zand te laten zitten. Het regenwater kan zich daardoor ophopen waardoor op kunstmatige wijze een natte duinvallei werd gecreëerd, in de hoop dat daar weer Parnassia en andere originele duinplanten terug zouden komen. Helaas is er met de uitvoering iets fout gegaan. De bak is in plaats van met zand gevuld met bagger uit de wetering. Daarop groeien nu wel veel, maar niet zulke bijzondere planten. Het Parnassia kreeg geen kans tegen brandnetels en distels.

Het ongewild uitzaaien van de Ambrosia had dus meer succes. Daar kunnen we nog steeds van genieten. Niet zo kleurrijk als het Parnassia, dat is waar, maar toch een plant die we graag asiel verlenen.

Waarnemingen april, mei, juni 2015

Waarnemingen zijn overgenomen van www.waarneming.nl. Hier is een volledig overzicht is te vinden van de vogels die deze maanden in ons waarnemingsgebied zijn waargenomen.

Twee nieuwe soorten voor Noordwijk

In 'Tussen Tulpen en de Zee' (2011) stond de teller voor het aantal in Noordwijk waargenomen vogelsoorten op een respectabele 333. Dat daar nieuwe soorten aan toegevoegd worden gebeurt niet vaak. Maar dit kwartaal kwamen er maar liefst twee bij! De eerste zeldzaamheid was een tweedejaars vrouwtje **Blauwstaart**. Maarten Langbroek ontdekte de vogel op 10 april in de mist in de Coepelduynen. De Blauwstaart zat gelukkig op een makkelijk toegankelijke plek en liet zich de hele dag goed zien langs het fietspad. Na een heldere nacht was de vogel de volgende dag weer vertrokken. De Blauwstaart is zich vanuit de broedgebieden in Rusland en Siberië naar het westen aan het uitbreiden en heeft vaste grond aan de voet gekregen in Finland. Die uitbreiding zal er waarschijnlijk de oorzaak van zijn dat het aantal waarnemingen in Nederland toeneemt. Tot nu toe zijn er 21 gevallen bekend in ons land, waarvan de meeste in de laatste 5 jaar. De eerste gedachte bij deze soort gaat voor vogelaars uit onze regio waarschijnlijk uit naar de vogel die in 2007 bij Zandvoort overwinterde. Dat overwinteren was uitzonderlijk, want verder zijn alle waarnemingen tot nu toe in de herfst. Dat maakt de waarneming bij Noordwijk extra bijzonder: het is het eerste voorjaarsgeval voor Nederland. Hopelijk zet de westwaardse uitbreiding door en raakt dit fraaie vogeltje vaker in Nederland verzeild. Nog zeldzamer dan de Blauwstaart was het mannetje **Oostelijke Blonde Tapuit** die Maarten op 10 juni ontdekte. Weer in de Coepelduynen en weer op een goed toegankelijke plek, nu bij Rinus z'n Trap. Lof voor Maarten! Ook deze vogel verbleef maar één dag in ons gebied. Daarna kwam het bericht dat de vogel in Engeland was opgedoken (RR), stug vasthoudend aan de verkeerde richting van zijn dwaaltocht. De Oostelijke Blonde Tapuit broedt in Z en ZO Europa vanaf Z Italië naar het oosten. De westelijke en oostelijke varianten werden tot voor kort als één soort beschouwd en daardoor is niet voor alle waargenomen vogels duidelijk om welke van de twee het gaat. Er zijn drie eerdere zekere gevallen in Nederland van de Oostelijke Blonde Tapuit. (zie ook het verslag van Maarten elders in deze Strandloper)

Nieuwe broedvogel: de Ooievaar

Elk broedseizoen brengt weer nieuwe ontwikkelingen. Het hoogtepunt van dit jaar was de vestiging van een nieuwe broedvogel voor Noordwijk: de **Ooievaar**. Of eigenlijk is het een terugkeer. Het laatste bekende broedgeval was in 1905 bij De Krom, in een boom aan de Maandagse Watering bij de toenmalige boerderij van boer Wassenaar (med. HV). In de jaren dertig verdween hij als broedvogel ook elders uit de streek. In 2004 leek een paar een nest te gaan betrekken bij Offem. Maar die verdwenen weer snel als gevolg van verstoring. Dit jaar was het wel raak. De nieuwe ooievaarspaal op Klein Leeuwenhorst werd meteen bezet. Op 2 april verscheen het paartje voor het eerst op het nest (JD). Al snel begon het slepen

Ooievaar op nest - Klein-Leeuwenhorst - 11 april 2015 ©Jelle van Dijk

met takken en op 27 april zat er een broedende vogel op het nest (HV). Helaas waren de vogels niet succesvol. Eind mei (rond de tijd van het uitkomen van de eieren) verlieten de vogels het nest en begonnen in de omliggende polders rond te zwerven. De reden van het mislukken zat mogelijk in de onervarenheid van de vogels. Eén van de vogels was geringd en de ring kon later afgelezen worden. Deze vogel bleek in 2013 als nestjong te zijn geringd in Rijswijk. Deze is dus pas 2 jaar oud en wellicht nog te jong voor geslaagde deelname aan het broedproces. De vestiging is niet helemaal onverwacht. Aan alle kanten rond ons werkgebied is het al een gevestigde broedvogel en er is een gestage uitbreiding. Uiteindelijk hebben de Ooievaars zich nu, vanuit de populatie in Den Haag, ons waarnemingsgebied bereikt. In elk geval de geringde vogel komt daar vandaan. Met de aanwezigheid van de broedvogels zijn er dit jaar ook veel meer waarnemingen gedaan dan in andere jaren. Dat het niet alleen om het broedpaar ging, bleek uit de aanwezigheid van een derde baltsende vogel in de weilanden van Klein Leeuwenhorst op 27 april. Ook was er een waarneming van een baltsende vogel in de weilanden van St Bavo op 5 april (MW). Deze laatste waren ongeringd, dus wellicht een ander paar op zoek naar een geschikte nestpaal. Hopelijk zien we de Ooievaars volgend seizoen terug en hopelijk met meer succes.

Broedseizoen met gemengde gevoelens

Naast de vestiging van de Ooievaar was er dit jaar ook goed nieuws met maar liefst twee broedparen **IJsvogel** op de landgoederen in ons werkgebied. Het paar dat startte op het terrein van de St Bavo werd helaas al vroeg verstoord. Een waarneming op Sancta Maria doet vermoeden dat ze daar alsnog een poging hebben gedaan. Ons werkgebied profiteert hiermee goed mee van de opgaande lijn in de Nederlandse broedvogelpopulatie. De positieve trend is te danken aan de opeenvolgende zachte winters.

Grafiek: aantal territoria Zomertortel 2010-2015 in ons werkgebied. Ter vergelijking is het aantal uit de volledige inventarisatierondes 1984/88 en 2003/07 gegeven.

Slecht nieuws is er helaas wat betreft de **Zomertortel**. De ruime omgeving van het Oosterduinsemeer (inclusief de Hogeveense Polder en het Langeveld) was in de afgelopen jaren één van de laatste bastions in Zuid-Holland waar de soort zich enigszins wist te handhaven. De laatste 5 jaar ging het steeds om 3-8 paar (zie de grafiek). Dit jaar liet een dramatische terugval zien. Op maar 4 plekken werden roepende vogels gehoord. In 3 gevallen kon na een eenmalige waarneming de vogel niet terug gevonden worden. Alleen in het bos aan de Duindamseslag was er echt sprake van een territorium. Hiermee lijkt ook voor onze omgeving toch het doek te gaan vallen voor deze eens zo gewone soort. Uit de recent gepubliceerde indexen voor broedvogels blijkt

een lange termijn afname sinds 1980 van -75%. Dit doet ongewild denken aan het lot van de Trekduif, ooit de meest algemene vogel van Noord-Amerika, maar in enkele tientallen jaren volledig uitgestorven als gevolg van jacht. Helaas is ook voor de Zomertortel de jacht een groot probleem. Elk jaar wordt een aanzienlijk deel van de populatie afgeschoten bij passage van het Middellandse Zeegebied. Het plotselinge wegblijven van de tortels dit jaar geeft te denken over wat er met deze gebeurd kan zijn.

Een andere broedvogel voor welke ons waarnemingsgebied belangrijk is, is de **Engelse Kwikstaart**. Dit is de enige plek in Nederland met een bekende vaste broedpopulatie. Dit jaar waren 4 van de bekende broedplaatsen bezet, met in totaal 5 paar. Zo zaten er twee zingende mannetjes in het Vinkeveld. Dat is op zich geen slecht resultaat. Zorgelijk is wel dat 2 van de 5 mengparen waren met gewone Gele Kwikstaarten. Dat is geen goed teken. Blijkbaar zijn er dan zo weinig vogels dat er onvoldoende partners te vinden zijn. Als de hybridisatie zich voortzet dan zal de Engelse Kwikstaart uiteindelijk verdwijnen als soort uit ons waarnemingsgebied. In de Noordzijdepolder was een hybride man Engelse x Gele Kwikstaart (nakomeling van een eerder mengpaar) gepaard met een vrouw Engelse Kwikstaart (PS). In de Zwetterpolder ging het om een mengpaar van een mannetje Engelse met een vrouwtje Gele Kwikstaart. Het mannetje verdween kort nadat de jongen waren uitgekomen, wat waarschijnlijk de oorzaak was dat het broedsel niet succesvol was (HV).

Engelse Kwikstaart 30 april 2015 ©Peter van Duijn

Gelukkig zijn er ook soorten die in de lift zitten. Ons werkgebied vormde tot voor kort een uitzondering in het westen van Nederland met het vrijwel ontbreken van de **Grauwe Gans** als broedvogel. Dit jaar broedden er minimaal 2 paar, met ouders met jongen in het Langeveld en het Oosterduinsemeer. Naar landelijke begrippen stelt dit niks voor, maar voor Noordwijk is dit nog bijzonder. Aan het Oosterduinsemeer broedt de Grauwe Gans nu voor het derde jaar. In het Langeveld is dit het eerste zekere broedgeval, na eerdere aanwijzingen in 2013. Verder waren er dit jaar twee territoria van de **Fluiter**, in het Langeveld en in de Noordduinen. We moeten terug tot begin jaren negentig voor de laatste broedgevallen in ons gebied. Sindsdien gaat het meestal om doortrekkers die hooguit enkele dagen aanwezig blijven. Bijzonder aan deze vogels was dat ze wekenlang te horen waren en echt als territoriumhouders beschouwd kunnen worden. Of ze uiteindelijk ook gepaard zijn en tot broeden zijn overgegaan is niet duidelijk. Een andere soort die vooral bij gunstige wind in de trekperiode bij ons opduikt is de **Kwartel**. Met twee waarnemingen van roepende vogels (Hogeveense Polder en Noordzijderpolder) was dit jaar niet slecht. De **Blauwborst** broedde opnieuw in bollenland in de Hogeveense Polder en vestigde zich dit jaar ook bij het Oosterduinsemeer. Opvallend was het aantal **Grauwe Vliegenvangers**. Op ongeveer 7 plekken waren er mogelijke territoria, met waarnemingen na de datumgrens van Sovon en met in een aantal gevallen ook zingende vogels.

Grauwe Vliegenvanger op nest - huize Muller (Delfweg) - 6 juli 2015 © Jelle van Dijk

Voor een deel zullen dit doortrekkers zijn geweest. Maar in het Langeveld, dat goed op broedvogels is onderzocht dit jaar, ging het bijvoorbeeld om twee duidelijke territoria (GC). Er was zelfs een zeker broedgeval: in de Hogeveense Polder broedde een paartje in een slingerplant tegen de gevel van het huis van Piet Muller (JD). Dat een broedgeval nota bene in de tuin van een vogelaar wordt gevonden doet ook vermoeden dat de soort makkelijk over het hoofd kan worden gezien. Een totaal van 7 territoria is dan waarschijnlijk reëel, wat 2015 tot een uitzonderlijk goed jaar voor deze soort maakt. De kolonie **Oeverzwaluwen** in de zandhoop op het bedrijventerrein Gravendam in Noordwijkerhout was voor het tweede jaar bezet (JD). Het aantal bewoonde nesten liep op naar ongeveer 20.

Als laatste was het ook een goed jaar voor de Kleine Bonte Specht en Appelvink. De opmars van deze soorten in de bossen van de binnenduinstrand en de landgoederen zet zich voort. Op 6 plekken in de AWD, het Langeveld en de Noordduinen was een territorium van de **Kleine Bonte Specht** aanwezig. Omdat de soort makkelijk over het hoofd wordt gezien is dit een minimum aantal. **Appelvinken** werden in het broedseizoen op ca. 6 plekken gezien. Dit is afgezien van overvliegende vogels. Appelvinken maken namelijk voedselvluchten tot 2-3 km van het nest. Bij het Piet Florisdal in de Noordduinen kon een zeker broedgeval worden vastgesteld, met de aanwezigheid van een familie met 4 pas uitgevlogen jongen (PS).

Maandoverzicht

april

In de maand april zaten we vooral in een noordelijke stroming. De lucht die over zee aangevoerd werd was relatief koud. Warmere voorjaarsdagen met zuidoostenwind waren schaars en zorgden dan meestal voor een mistige start van de dag, zoals op de 9^e en rond de 26^e. April was ook een droge maand.

Bij een harde noordwestenwind vlogen op 1 april 2 **Kleine Jagers** en een **Noordse Stormvogel** langs de zeetrekhut (JD). Deze laatste was de enige van het voorjaar. Op 7 april verbleven nog 112 **Scholeksters** en 552 **Drieteenstrandlopers** op het strand tussen Noordwijk en de provinciegrens (HV). Vanaf 7 april tot het eind van de maand was er regelmatig een tweedejaars **Kleine Burgemeester** te zien bij de Binnenwatering. Het ging zelfs om twee vogels, een lichte en een donkere, die er op 7 en 10 april beiden zaten (GT ea). Op 10 april ontdekte Maarten Langbroek een **Blauwstaart** langs het fietspad in de Coepelduynen (ML). Een aantal van de vogelaars die op deze zeldzaamheid af waren gekomen zag als bonus ook een **Kraanvogel** overvliegen (WR ea). Dezelfde dag vloog er ook een tweedejaars **Zeearend** over Noordwijk (DP). Deze vogel zwierf al een aantal dagen door het westen van Zuid-Holland. Op 11 april verbleef er een **Rode Wouw** in de Coepelduynen (WS) en op 24 april vloog er één over de AWD (MKu). Veel zomergasten druppelden in de loop van de maand binnen. De eerste **Fitis** (MM) zong op 2 april en de eerste **Zwartkop** op 4 april (JHa). De zuidoostelijke stroming vanaf 9 april gaf een golf van aankomsten: **Sprinkhaanzanger** op 9 april (ML), **Gekraagde Roodstaart** (MD) en **Nachtegaal** (massaal) op 11 april (AM), **Braamsluiper** 12 april (MK) en **Grasmus** 14 april (KV). Op 12 april liepen 2 **Rotganzen** op het grasland van Oud Leeuwenhorst, een onverwachte plek voor deze soort (HV). Tot 13 april was een **Velduil** aanwezig in de Elsgestepolder (JE). De eerste **Beflijster** dook op 14 april op in de Noordduinen (JH ea). Grootste groepen bestonden uit 10 vogels op 19 april in de AWD (MK) en 9 op 23 april in de Coepelduynen (ML). Sterns trokken laat door. De eerste **Grote Stern** verscheen pas op 4 april voor de zeetrekhut en de soort bleef de hele maand schaars (JD). De eerste **Noordse Stern** vloog langs op 17 april, **Zwarte Stern** op 22 april en **Dwergstern** op 24 april (JD). De eerste **Gierzwaluw** vloog op 24 april boven het dorp (WB). De zuidoosten wind van het eind van de maand bracht een **Fluiter** naar het Langeveld die daar vanaf 29 april tot in juni te horen was (PD). Ook dook er die dag een **Draaihals** op bij de golfbaan in de Noordduinen (RG). Op 30 april zat een doortrekkende **Grauwe Gors** even te zingen in de Bronsgeest (RR). Eerder op 5 april zong er ook al even een **Geelgors** in het Vinkeveld (EH).

Fluiter 8 mei 2015 ZHL Langeveld Noordwijk © Gab de Croock

mei

Het relatief koude voorjaar zette ook in mei door. Na een rustig begin volgde in de tweede week een bewolkte periode met depressies die vanaf de Noordzee overtrokken. Pas in de tweede helft van de maand ging de stroming even naar zuidoost en was de 19^e de enige zomerse dag van de maand. Aan het eind van de maand kreeg de noordelijke stroming weer de overhand. Anders dan in het binnenland viel er langs de kust erg weinig regen deze maand.

Een tweedejaars **Kleine Burgemeester** was nog aanwezig rond de Binnenwatering t/m 5 mei (PS). **Noordse Sterns** trokken dit jaar op een aantal ochtenden in aardige aantallen door, zoals 37 op 1 mei (JD). Voor de zeetrekhut zwom op 4 mei een **Grote Jager** (JD). Op 5 mei was er's ochtends vroeg een groep van 27 **Oeverlopers** aanwezig bij de Uitwatering van Katwijk (PS). Er trokken een aantal schaarse roofvogels door: een **Wespendief** op 3 dagen, een **Rode Wouw** op 2 mei (MW) en 14 mei (EH) en een **Zwarte Wouw** op 10 mei (MW e.a.) en 18 mei (RG). Op 11 mei trok een **Roodstuitzwaluw** over de Noordduinen (ML). De tweede week van mei bracht finke doortrek van **Tapuiten**, waaronder 14 op 8 mei (ML), met ook een **Paapje** in de Noordduinen op 8 mei (WH) en op Klein Leeuwenhorst op 10 mei (JS). Een andere schaarse doortrekker in het voorjaar, de **Bonte Vliegenvanger** zat op 5 mei in de AWD (RD). Opvallende doortrek was er vanaf 8 mei (GS) van **Grauwe Vliegenvangers**, te zien op verschillende plaatsen in het Langeveld (GC e.a.) en de AWD, sommige ook zingend en waarschijnlijk broedvogels. Op 22 mei zong een tweedejaars man **Kleine Vliegenvanger** in het Langeveld (RDi ea). Opvallend genoeg was dit op dezelfde locatie en datum als in 2014. Die dag werd in het Langeveld ook een **Bijeneter** gezien (HN), voorbode van een opvallende ruime aanwezigheid van deze soort dit jaar. Op 19 mei zong in het dennenbos langs de Duindamseslag een **Spotvogel** (ML). Niet het habitat van deze soort en zeker een doortrekker. Op 23 mei vloog een **Kruisbek** over Rijnsoever Katwijk (PS), voorbode van een grotere golf Kruisbekken in juni.

juni

Ook in juni was het droog, waardoor de duinen er dor bij lagen. De wind zat weer vooral in het westen en noorden en het weer was vaak somber. Een aantal keer draaide de wind kort naar het zuidoosten waarmee de temperatuur meteen snel opliep, zoals op 5, 12 en 26 juni. De warmte hield niet aan en werd steeds snel weer door onweersbuien verdreven.

Duinparelmoervlinder 16 juni 2015 ©Maarten Langbroek

Een tweede **Fluiter** zong op 1 juni in de Noordduinen (ML). Op 4 juni was een doortrekkende **Grauwe Klauwier** aanwezig in de Elsgestepolder (EH). In zeereep van de Noordduinen was ook een aanwijzing voor aanwezigheid van deze soort in de vorm van een aan het prikkeldraad gespietste meikever (MW). Op 4 juni trokken ook 2 **Purperreigers** over de Noordduinen (RM). Op 5 (PS) en 22 juni (JD) vloog er een **Wespendief** over. Vanaf 5 juni trokken er regelmatig groepjes **Kruisbekken** over (CZ) en zaten soms ook ter plekke in de dennen in de Noordduinen. De piek in de doortrek was rond 15 juni met het grootste aantal van 58 op 17 juni (ML). Daarnaast was er ook een opvallende passage van **Sijzen** met o.a. op 12 juni 7 vogels (CZ). Op 4 en 6 juni hing er een **Bijeneter** rond in de Noordzijdepolder bij Sancta Maria (MW). Op 10 juni vloog er één over de Coepelduynen (EH) en op 22 juni waren er minimaal 3 tussen de gierzwaluwen aan het jagen boven Nieuw-Leeuwenhorst (GT). Tijdens de houtsnippentelling van de vereniging op 8 juni werd een minimum van 3 baltsende **Houtsnippen** waargenomen in de AWD (LS e.a.). Verder uitwerking van de gegevens volgt nog. Tijdens de telling vloog een man **Bruine Kiekendief** hoog over (JF). Op 10 juni zat de tweede zeer zeldzame soort van het voorjaar in de Coepelduynen, opnieuw ontdekt door Maarten Langbroek: een man **Oostelijke Blonde Tapuit** (ML e.a.). Dezelfde dag streek er een **Kortteenleeuwerik** even neer in de Luchterzeeduinen (HO), ontdekt door Herman van Oosten tijdens zijn onderzoek naar tapuiten. Op 14 juni vloog een **Kleine Jager** langs de zeetrekhut (PS). Daar werd eind van de maand de najaarstrek al weer ingeluid door de eerste langstreckende steltlopers. Zoals gebruikelijk beet de **Wulp** het spits af met de eerste trekker op 21 juni (JD), gevolgd door de eerste **Regenwulp** op 25 juni (JD). Op 27 juni zat weer de eerste **Witgat** op een onder water gezet perceel bollenland in het Langeveld (HV). Bij de **Grote Zilverreiger** die op 30 juni over zee langs trok, ging het waarschijnlijk ook om een vroege aankomst (JD HV).

In juni verschenen er een aantal zeldzame libellen en een vlinder in ons waarnemingsgebied. Op 16 juni was een **Duinparelmoervlinder** aanwezig in de Noordduinen (ML). Op 12 juni zat er een **Zwervende Heidelibel** bij de ESTEC (SH). Later in de maand doken er ook 6 op in het Middengebied (CZ) en 1 bij de Duindamseslag (ML). Op 17 juni was er voor het tweede jaar een **Gevlekte Witsnuitlibel** aanwezig in het Langeveld (TE). Op 28 juni vloog een **Zuidelijke Keizerlibel** bij het Oosterkanaal in de AWD (VK).

Gevlekte witsnuitlibel 6 juni 2015 ©Wim & Trudy Engel

Waarnemers

AM	Annelies Marijn	JZw	Johnny van der Zwaag	RD	Rineke Dedding
CZ	Casper Zuyderduyn	HN	Hans de Nobel		en Axel van Duivenvoorden
DP	Dick Passchier	HO	Herman van Oosten	RDi	Ricardo van Dijk
EH	Ed van Hecke	JS	Joost van der Sluijs	RG	Reinder Genuit
GC	Gab de Croock	KV	Koene Vegter	RJ	Rob Jansson
GS	Gerrit Stam	LS	Leo Schaap	RM	Rob de Mooij
GT	Gijsbert Twigt	MD	Menno van Duijn	RR	René van Rossum
HV	Hein Verkade	MK	Marc Kolkman	SH	Sarah Humphrey
JD	Jelle van Dijk	MKu	Menno Kuiper	TE	Trudy en Willem Engel
JE	Jaap Engberts	ML	Maarten Langbroek	VK	Vincent Kalkman
JF	Jaap Faber	MM	M. Mommers	WB	Wijndelt Boelema
JH	Jan Hendriks	MW	Maarten Wielstra	WH	Wouter Halfwerk
JHa	Joël Haasnoot	PD	Pieter van Dam	WS	Wim van Swieten
		PS	Peter Spierenburg	WR	Wim Rimmelzwaal

bron: www.waarneming.nl

Oostelijke Blonde Tapuit 10 juni 2015 ©René van Rossum

b.v.

TELEVISIE- EN RADIO SPECIAALZAAK KOELKASTEN EN WASAUTOMATEN

Joop Faase BV
Prins Bernhardstraat 90
2202 LR NOORDWIJK

T 071 - 361 35 58

F 071 / 362 03 92

E joopfaase@wanadoo.nl

Good morning beautiful

Word beschermer van het Zuid-Hollands Landschap

Tussen vele gebouwen en wegen laat onze provincie zich van haar beste kant zien. U ook? Sta stil bij uw natuur en help ons om de unieke natuur-

gebieden in Zuid-Holland te behouden en uit te breiden. Word nu beschermer van het Zuid-Hollands Landschap. Van ons krijgt u elk kwartaal een gratis tijdschrift.

☎ 010-2722222

Zuid-Hollands Landschap
www.zuidhollandslandschap.nl

BESCHERM DE DUINEN

Stichting Duinbehoud geeft 4x per jaar het magazine DUIN uit, met foto's, artikelen en wetenswaardigheden over de duinen. Actuele duinberichten worden regelmatig op de website geplaatst. Hier kunt u zich ook aanmelden als donateur en onder andere gratis een digitaal nummer van DUIN downloaden.

WWW.DUINBEHOUD.NL

bedden
SPECIALIST.NL

beddenspecialist
VERKADE

V. Limburg-Stirumstraat 38 2201 JP Noordwijk 071 3612661
www.beddenspecialist.nl/verkade

LinLux

Uw grafisch dienstverlener

...zowel particulier als zakelijk

MultiCopy Katwijk/Noordwijk

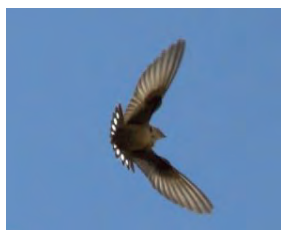
De Scheysloot 3, 2201 GN Noordwijk
T 071 408 10 03
E katwijk@multicopy.nl
I www.multicopy.nl/katwijk

MultiCopy Teylingen

Wattstraat 64, 2171 TR Sassenheim
T 0252 21 50 99
E teylingen@multicopy.nl
I www.multicopy.nl/teylingen

MULTICOPY
THE
COMMUNICATION
COMPANY

KOM VOGELN IN DE KAUKASUS

Geheel verzorgde vogel-
en natuurreizen in een
ruige en vogelrijke regio
o.l.v. Nederlandse gids.

Vogelreis Georgië
28 april t/m 10 mei 2016
o.a. kans op 210 soorten vogels

Vogel-, Natuur- en Cultuurreis Armenië
19 juli t/m 1 aug2016!

incl. culinaire hoogtepunten!

Aanbod, prijzen en data:

www.kaukasusplus.nl

info@kaukasusplus.nl

t. 0031(6)234 60236

KAUKASUS PLUS ✚ REIZEN

Reizen met een Plus in de Kaukasus!

www.strandloper.nl

**HEERLIJK
UITWAAIEN
AAN DE KUST**

Natuur bij u in de buurt

Steun natuur en landschap:

Zuid-Hollands Landschap

→ WWW.ZUIDHOLLANDSLANDSCHAP.NL

ANTIQUARIAAT

Moby Dick

*gespecialiseerd
in natuurboeken*

Schoolstraat 31

2202 HD Noordwijk

Tel. (071) 361 94 98

www.mobydicknoordwijk.nl

Nu verkrijgbaar!

68 pagina's
vogel-
inspiratie
bestel 'm
GRATIS

Boordevol
TUINTIPS

Boordevol
CADEAUS

Boordevol
VOGELS

Houdt u ook van vogels en natuur?

Bestel dan nu het GRATIS magazine 'Vogels dichterbij' van Vogelbescherming Nederland. Vol met tips over vogels kijken en hoe u van uw tuin een klein vogelparadijs maakt. Zodat we samen de vogels beschermen.

Ga na vogelbescherming.nl/dichterbij en bestel; u ontvangt het magazine binnen een week thuis.

Haal ook de natuur in huis met dit prachtige magazine.

Bestel 'm GRATIS op
vogelbescherming.nl/dichterbij

DE BESTE Boekverkoper
van Nederland

Online boeken
bestellen?
Sta achter je
Noordwijkse
boekhandel en ga
naar onze webshop

www.boekhandelvandermeer.nl

Vandaag besteld en morgen
overal in Nederland
thuis bezorgd.

L Boekhandel van der Meer
Libris Noordwijk > www.boekhandelvandermeer.nl

ALTIJD WAT TE BELEVEN IN DE VEENWEIDEN

Natuur bij u in de buurt

Steun natuur en landschap:

Zuid-Hollands Landschap

→ WWW.ZUIDHOLLANDSLANDSCHAP.NL